

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В. о. завідувача кафедри,

д.е.н., професор

_____ **О.В. Добровольська**

“ _____ ” _____ **2020 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану
сільськогосподарського підприємства

Виконала: студентка за
освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та
страхування» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
Овчарова К.С.

Керівник: проф. Качула С.В.

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді і спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступень магістр
Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Л.І. Катан

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студентки

ОВЧАРОВОЇ КАРИНИ СЕРГІЇВНИ

- 1. Тема дипломної роботи** «Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства»
керівник роботи Качула Світлана Валентинівна, д.е.н., професор
затверджені наказом ДДАЕУ «13» жовтня 2020 р. № 2590
- 2. Строк подання студентом роботи** – 16 грудня 2020 року
- 3. Вихідні дані до роботи** Баланс господарства, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності за 2015-2019 рр., Закони України, інші нормативні інструктивні матеріали, праці видатних вчених, нормативна та економічно-фінансова література.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити)**
1. Теоретичні аспекти комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. 2. Комплексна оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. 3. Напрями вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. Висновки і пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**

1. Структура товарної продукції ПП «МИР» в 2019 р. в %. 2. Структура товарної продукції ПП «МИР» в 2015 р. в %. 3. Динаміка середньорічної вартості основних і оборотних фондів ПП «МИР» в 2015-2019 рр., тис. грн. 4. Динаміка фондомісткості та фондівіддачі ПП «МИР» в 2015-2019 рр., тис. грн. 5. Динаміка рівня рентабельності ПП «МИР», %. 6. Динаміка показника фінансового левериджу та коефіцієнта фінансової стійкості ПП «МИР» в 2015-2019 роках. 7. Співвідношення виручки та собівартості на ПП «МИР» в 2020 році, тис. грн.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 березня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств	11.05. 2020	
2	Комплексна оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства	31.08. 2020	
3	Напрями вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств	23.10.2020	
4	Висновки і пропозиції	20.11.2020	
5	Оформлення дипломної роботи	01.12.2020	

Студентка _____ Овчарова К.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Качула С.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	9
1.1. Економічна сутність комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств	9
1.2. Інформаційне забезпечення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств	12
1.3. Методичне забезпечення комплексної оцінки фінансового стану підприємства	16
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «МИР»	24
2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ПП «МИР»	34
2.3. Вертикальний та горизонтальний аналіз бухгалтерського балансу ПП «МИР»	42
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	51
3.1. Моделі оцінки ймовірності банкрутства як елемент комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства	51
3.2. Прогнозний баланс, як напрям вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства	59

Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	

РЕФЕРАТ

Тема: «Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства»

Магістерська робота: 82 стор., 26 таблиць, 7 рисунків, 80 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Метою дипломної роботи стала розробка науково-обґрунтованих рекомендацій зі вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

В ході роботи досліджено теоретико-методичні основи комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності та напрями його вдосконалення.

АНОТАЦІЯ

ФІНАНСОВИЙ СТАН, СОБІВАРТІСТЬ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

АННОТАЦИЯ

ФИНАНСОВЫЙ СОСТОЯНИЕ, СЕБЕСТОИМОСТЬ, ДОХОДЫ, РАСХОДЫ, РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ, ДЕБИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ, КРЕДИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ

SUMMARY

FINANCIAL STATUS, COST PRICE, INCOME, EXPENSES, PROFITABILITY, DEBIT TACKLING, CREDIT INCORPORATION

ВСТУП

Розв'язком питань щодо вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств надається багато уваги як в сучасній науковій літературі, так і в практичній діяльності підприємств. Запропоновані методики комплексної оцінки фінансового стану мають, головним чином, якісний і кількісний характер, який спричинено побудовою західними економістами даних методик. Велика кількість методик на підприємстві розглядалися окремо одна від одної та аналіз не ставив за мету утворення ефективної інформаційної системи задля внутрішньогосподарського керування фінансовими ресурсами підприємства. Таким чином, постають питання перед вітчизняною наукою щодо комплексної оцінки фінансового стану підприємств, який є неподільною часткою комплексного процесу управління підприємством. Такий стан обумовлений тим, що в Україні усі структурні елементи процесу управління, а саме облік, аналіз, контроль й прогнозування, вважаються предметами різних наук.

В умовах сьогодення для багатьох підприємств невідповідним результатом кризових явищ власного економічного розвитку постає критична нестача необхідної суми оборотних активів, яка суттєво впливає на ефективність їхнього господарювання. Одночасно низьке забезпечення виробничих підприємств оборотними засобами співіснує з низькою мірою їх використання. Адже однією з найактуальніших завдань задля забезпечення збільшення ефективності виробничої діяльності підприємств вважаємо за доцільне удосконалення комплексної оцінки фінансового стану.

Вагомий внесок в дослідженні питань комплексної оцінки фінансового стану створили такі науковці, як І.О. Бланк, С.В. Калабухова, М.Р. Ковбасюк, І.Д. Лученок та інші. Але поряд з цим, існує перлік теоретичних та

практичних проблем, які усе ще є невирішеними як у промисловості в цілому, так і у сільськогосподарської галузі зокрема. Такими проблемами є невідповідність західних методик щодо умов України та недосконалість методології в рамках коефіцієнтного аналізу фінансового стану підприємства. Виняткової актуальності в ринкових умовах господарювання дістає об'єктивний коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємства, а також обґрунтування методик здійснення аналізу і розроблення напрямів його покращення.

Звідси об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Метою дипломної роботи стала розробка науково-обґрунтованих рекомендацій зі вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах фінансової нестабільності.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Виходячи з поставленої мети, завданнями дипломної роботи є:

- уточнення економічної сутності комплексної оцінки фінансового стану підприємства в сучасних умовах;
- визначення інформаційного забезпечення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств;
- дослідження методичного забезпечення комплексної оцінки фінансового стану підприємства;
- охарактеризувати організаційно-економічний стан ПП «МИР»;
- здійснити комплексну оцінку фінансового стану ПП «МИР»;
- провести вертикальний та горизонтальний аналіз бухгалтерського балансу ПП «МИР»;
- розробити прогнозний баланс, як напрям вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства;
- обчислити моделі оцінки ймовірності банкрутства як елемент

комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства;

- визначити шляхи подальшого вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства й розробити відповідні пропозиції.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати, що складають наукову новизну, які отримані шляхом вирішення завдань, поставлених у роботі, полягають в наступному:

удосконалено:

- поняття «комплексна оцінка фінансового стану - це сукупність методів та прийомів коефіцієнтного аналізу господарської діяльності, відповідної галузі народного господарства, в якій функціонує підприємство задля отримання результатів що відповідають їх реальному становищу;

отримали подальший розвиток:

- моделі оцінки ймовірності банкрутства як елемент комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства;

- прогнозний баланс, як напрям вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

Основні положення магістерської роботи та результати досліджень доповідались, обговорювались й одержали схвалення на 1 конференції.

Під час написання дипломної роботи використовувались такі методи дослідження, як системний аналіз - для деталізації об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; групування – для узагальнення різних показників за певною ознакою; інформаційне моделювання – для забезпечення дослідження нормативно-довідковими матеріалами; дослідження порівняння – для зіставлення даних у динаміці; конструктивний – для групування пропозицій.

Інформаційною базою дослідження були нормативні та законодавчі акти України, праці вітчизняних та зарубіжних вчених та дані фінансової звітності підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства охоплює економічний потенціал суб'єкта господарювання або ж дозволяє здійснити у економічному середовищі ототожнення його місця.

Комплексна оцінка майнового й фінансово-економічного стану підприємства дозволяє отримати інформаційну базу для прийняття будь-яких управлінських та фінансових рішень. В умовах нестабільності діяльності підприємства, яка спонукає до вибору методологічної бази фінансового обліку, спливає проблема визначення показників, що придатні для порівняння. У результаті, підвищені вимоги до вибору переліка облікових принципів, методів та прийомів задля визначення показників бухгалтерської фінансової звітності.

Головні призначення фінансової звітності підприємства зводяться до окреслення інформації, що надає достовірне та цілковите уявлення щодо майнового та фінансового стану підприємства. Однак, певний період фінансова звітність українських підприємств не відповідає таким вимогам. Справа у тому, що на практиці працівники фінансово-бухгалтерських відділів вважають, що головною, навіть єдиною, ціллю зведення бухгалтерської звітності є її подання до державних контролюючих органів.

Оскільки підсумки фінансового аналізу «використовуються:

– адміністрацією для прийняття управлінських рішень;

– зовнішніми користувачами (банками – для визначення кредитоспроможності підприємства, потенційними інвесторами – для визначення доцільності інвестицій, професійними учасниками фондового ринку – для визначення ціни акцій і тощо).

Слід пам'ятати, що у кожного з партнерів підприємства – акціонерів, банків, податкових адміністрацій – свій критерій економічної доцільності на власний вибір, виходячи зі своїх інтересів.

Комплексна оцінка фінансового стану дає можливість визначити керівництву підприємства щодо платоспроможності (ліквідності, рентабельності, прибутковості і спрогнозувати, спланувати роботу таким чином, щоб досягти найкращих результатів» [37].

Тому аналізують показники (коефіцієнти, які можна використовувати фінансисту, фінансовому менеджеру), що базуються на розрахунках економічних даних з фінансової звітності.

На думку Ткаченко І.П. «фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [69].

Уолш К. переконаний, що «фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції» [72].

Як правило, чим вищі показники обсягів виробництва, реалізації продукції, робіт, послуг, а також й нижча їх собівартість, тоді є вищою прибутковість підприємства, а це має позитивний вплив на його фінансове становище.

Ми погоджуємося з тим, що аналіз фінансового стану підприємства є необхідною складовою в розробці планів та прогнозів щодо фінансового оздоровлення підприємства.

Аналіз коефіцієнтів сприяє розробці фінансової стратегії підприємства, яка є базовою формулою в реалізації цілей підприємства. Адже наступним кроком після стратегії визначають фінансову політику підприємства, яка охоплює основні напрямки діяльності:

- фінансову діяльність,
- операційну,
- інвестиційну,
- звичайна.

Вказані види діяльності спрямовуються на :

- сплату податкових зобов'язань;
- цільову діяльність;
- амортизаційну діяльність;
- інвестиційну діяльність.

Після оцінки фінансової діяльності складається фінансовий план.

Кінцевими кроками розробки таких планів є створені документи:

- прогнозний звіт про фінансові результати;
- прогнозний звіт про рух грошових коштів.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Школьник І.О. переконує нас в тому, що «метою оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень» [80].

На думку Р. Брелі та С. Майерс, «банкрутство є узаконеним способом поглинання фірми кредиторами, якщо та не виконує свої зобов'язання» [3]. Професор Базельського університету Р. Фрай наголошує, що «анкрутство - це ринковий спосіб покарання підприємства за масштабні помилки в менеджменті» [5, с. 6]. «З позицій фінансового менеджменту банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, унаслідок якої воно нездатне задовольнити у встановлені терміни пред'явлені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом» [61].

Отже, комплексна оцінка фінансового стану – це одна з найголовніших характеристик діяльності будь-якого підприємства.

Надано авторське визначення вивчаємій категорії, а саме комплексна оцінка фінансового стану - це сукупність методів та прийомів коефіцієнтного аналізу господарської діяльності, відповідно галузі народного господарства, в якій функціонує підприємство задля отримання результатів що відповідають їх реальному становищу.

1.2. Інформаційне забезпечення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Інформаційною основою задля комплексної оцінки фінансового стану підприємства вважають наступну звітність:

- баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1);
- звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2);
- звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (форма № 3);
- звіт про власний капітал (форма № 4);
- примітки до річної звітності з показниками та поясненнями, що деталізують та обґрунтовують статті фінансових звітів;
- інша статистична звітність й оперативні дані від підприємства.

Інформацію, що застосовується для комплексної оцінки фінансового стану підприємств, за доступністю поділяють на відкриту і закриту. Інформація, яку розкрито в бухгалтерській та статистичній звітностях, що спрямована поза межі підприємства, вважають відкритою.

Для будь-якого підприємства необхідною умовою є створення власних плановий та прогнозний показників, норм, нормативів, тарифів та лімітів, принципи їх оцінки та способи регулювання фінансової діяльності. Такого роду інформація являє собою комерційну таємницю, а часто-густо й «ноу-хау». Чинне законодавства України дозволяє підприємству тримати цю інформацію як секретну. Перелік цієї інформації окреслює керівник підприємства.

Не викликає сумніву, що показники бухгалтерського балансу та звітності є взаємопов'язаними, а їх цінність з позиції своєчасності та якості комплексної оцінки фінансового стану підприємства корелює з їхньою вірогідністю та датою або періодом складання звітності.

Загалом бухгалтерський баланс включає актив й пасив і констатує про те, як на визначений час розподілені активи та пасиви, і яким чином здійснено фінансування активів за участю власного і залученого капіталів.

Беручи до уваги фінансовий аналіз уснують три базові вимоги щодо бухгалтерської звітності, яка має уможливлувати:

- оцінку динаміки та можливостей отримання прибутку підприємством;
- оцінку існуючих у підприємства фінансових ресурсів та ефективності їх використання;
- продукування обґрунтованих управлінських рішень в області фінансів задля проведення інвестиційної політики.

Сокольська Р.Б. вважає, що «фінансовий аналіз - це спосіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його бухгалтерської та фінансової звітності й оперативних даних» [64].

Щодо звіту про фінансові результати, то він віддзеркалює ефективність (або неефективність) діяльності підприємства за певний час. Якщо баланс розкриває фінансовий стан підприємства на конкретну визначену дату, то звіт про фінансові результати сформовує картинку про фінансові результати за вказаний період (квартал, півріччя, дев'ять місяців, рік).

Звіт про фінансові результати включає наступні дані щодо доходу (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інших операційних доходів; фінансових результатів від операційної діяльності (прибутку або збитку); доходу від участі в капіталі; інших доходів та фінансових доходів; фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток); фінансових результатів від звичайної діяльності після оподаткування (прибуток або збиток); надзвичайних доходів чи витрат; чистого прибутку або збитку.

Фінансова звітність підприємств охоплює й іншу інформацію про стан фінансів підприємства. Аналіз звітних даних визначає певні основні тенденції щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства, дозволяє з'ясувати причини змін, які сталися, сильні та/або слабкі сторони підприємства, а також резерви покращення фінансового стану підприємства на перспективу.

Ми погоджуємося з позицією колектива науковців в складі Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І., що «неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства для розв'язання поточних та перспективних фінансово-господарських проблем. Для прийняття правильних фінансових та управлінських рішень на рівні підприємства треба використовувати дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, є зрозумілими користувачам та прийнятними для них. Зокрема, для того, щоб зіставити фінансові результати, досягнуті у попередньому та поточному звітних періодах, слід використовувати тільки порівнянні відповідні показники,

тобто такі, які визначені за єдиною методологією з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил.

З цією метою підприємство має розробити свою фінансову облікову політику, яка підпорядковується потребам внутрішнього менеджменту. Але, як звичайно, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери не обмежуються суто внутрішньою фінансовою Інформацією, а порівнюють її з відповідними показниками подібних підприємств, підприємств-конкурентів чи партнерів за бізнесом. Тому закономірно постає потреба уніфікації вимог до фінансової інформації в рамках галузі, регіону, усієї економічної системи країни.

Процес такої уніфікації називають стандартизацією бухгалтерського обліку. Стандарт у широкому розумінні - зразок, еталон, модель, що беруться за вихідні для порівнювання з ними інших подібних об'єктів. Стандартизація з бухгалтерського обліку - це процес розроблення та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів для визначення, оцінки й відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку» [41, 150-175].

Загальні вимоги щодо фінансової звітності роз'яснено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 (надалі - П(С)БО 1), яке затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999. Це положення включає відповіді на такі питання, щодо:

- мети фінансових звітів;
- їх складу;
- звітного періоду;
- якісних характеристик та принципів, якими треба керуватися коли складаються фінансові звітів;
- вимог для розкриття інформації в фінансових звітах.

П(С)БО 1 необхідно застосовувати в момент підготовки та складання фінансових звітів підприємствами, організаціями, установами та будь-якими юридичними особами (надалі — підприємствами) всіх форм власності (окрім

банківських й бюджетних установ). Однак в даному контексті не торкаються правил складання консолідованої фінансової звітності.

Підставою для П(С)БО 1 вважаємо Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (переглянутий 1997 року) Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Фінансову звітність визначено П(С)БО 1 як бухгалтерську звітність, яка віддзеркалює фінансовий стан підприємства та підсумки діяльності в звітному періоді.

Фінансова звітність має за мету задоволення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які використовують її як єдине головне джерело фінансової інформації задля прийняття економічних рішень.

1.3. Методичне забезпечення комплексної оцінки фінансового стану підприємства

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства - це скрінінг фінансового стану підприємства, який дозволяє визначити недоліки й прорахунки щодо виявлення та мобілізації внутрішньогосподарських резервів, приросту доходів та прибутків, зниження витрат виробництва, підвищення рентабельності, покращення фінансово-господарської діяльності підприємства загалом. Під час фінансового планування та прогнозування використовуємо напрацьовані матеріали аналізу.

Підприємство повинно визначитись з системою показників, впровадження яких дозволило б з максимальною точністю оцінити поточні й стратегічні перспективи підприємства. Таким чином, аналітичну роботу підприємства можна поділити на два блоки, а саме:

- 1) аналіз фінансових результатів, в тому числі рентабельності;
- 2) аналіз фінансового стану підприємства.

Сарапіна О.В. переконана, що «аналіз фінансових результатів підприємства здійснюється за такими основними напрямками [16, с. 114]:

- аналіз та оцінка рівня і динаміки показників прибутковості, факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг;
- аналіз фінансових результатів від іншої реалізації, позареалізаційної та фінансової інвестиційної діяльності;
- аналіз та оцінка використання чистого прибутку;
- аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку;
- аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків;
- аналіз та оцінка впливу інфляції на фінансові результати;
- факторний аналіз показників рентабельності.

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться за такими напрямками:

- аналіз та оцінка складу та динаміки майна;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності балансу;
- комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства» [62, с. 114].

Поточна (оперативна) фінансова робота на підприємстві спрямована на практичне впровадження фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні.

На думку Базилінської О. Я. «зміст поточної оперативної фінансової роботи на підприємстві полягає в такому:

- постійна робота зі споживачами стосовно розрахунків за реалізовану продукцію, роботи, послуги;
- своєчасні розрахунки за поставлені товарно-матеріальні цінності та послуги з постачальниками;
- забезпечення своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди;

- своєчасне проведення розрахунків по заробітній платі;
- своєчасне погашення банківських кредитів та сплата відсотків;
- здійснення платежів за фінансовими операціями» [14, с. 144].

Щодо методичного забезпечення комплексного аналізу кризового стану й запобігання загрози банкрутства, то воно обіймає велику різноманітність підходів та інструментів його проведення. Майже будь-яке дослідження зарубіжних й вітчизняних науковців та практиків з фінансового аналізу й антикризового управління охоплює численний ланцюг методичних прийомів, що можуть бути використані під час виконання цієї роботи.

В Україні впроваджуються власні або позичені у іноземних джерелах, або емпірично встановлені показники еталонів. Вказане значно погіршує обґрунтованість висновків, що отримуємо в процесі їх застосування. Адже, ми дійшли до порозуміння щодо поєднання різних видів методик дослідження задля оціночних показників. Найкоректнішим та влучним у використанні треба вважати застосування моделей прогнозування кризової ситуації. Однак і ці моделі, як і різні інші, доцільно використовувати виключно як допоміжні засоби задля аналізу підприємств. Цілковито покладатися на одержані результати вважаємо за нерозумне і небезпечне.

Найточнішою вважається модель Альтмана, яка була розроблена в 1968 році й відкоригована також в 1983 році. Це п'ятифакторна модель, де факторами являються окремі показники фінансового стану підприємства:

$$Z = 0,717 A + 0,847 B + 3,107 C + 0,42 D + 0,995 E. \quad (1.1)$$

Таблиця 1.1

Розрахункові складові моделі Альтмана

Показник	Розрахункові складові
Z	Інтегральний показник рівня загрози банкрутства
A	Робочий капітал / загальна вартість активів
B	Чистий прибуток [збиток] / загальна вартість активів
C	Чистий дохід / загальна вартість активів
D	Ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) / сума заборгованостей

Е	Об'єм продажу / загальна вартість активів
---	---

Точність прогнозування за допомогою цієї моделі складає 95%. Однак через інфляцію та монополізацію економіки в Україні вона не дозволяє з великою точністю визначити рівень економічного стану на підприємстві.

Другим - буде показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера.

$$Z = 0,16 * x^1 - 0,22x^2 + 0,87 * x^3 + 0,1 * x^4 - 0,24 * x^5. \quad (1.2)$$

Таблиця 1.2

Розрахункові складові показника діагностики платоспроможності Конана і Гольдера.

Показник
X1- частина дебіторської заборгованості і грошових засобів в активах
X2- частина постійного капіталу в пасивах
X3- частина фінансових затрат в виручці
X4- частина витрат на персонал в додатковій вартості
X5- Співвідношення валового прибутку до залученого капіталу

Наступним показником буде модель Спрінгейта. Модель Спрінгейта побудовано на основі дослідження впливу 19 фінансових показників і має вигляд:

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D. \quad (1.3)$$

Таблиця 1.3

Розрахункові складові моделі Спрінгейта

Показник	Розрахункові складові
Z	Інтегральний показник рівня загрози банкрутства
A	Робочий капітал / загальна вартість активів
B	Прибуток до сплати податків / загальна вартість активів
C	Прибуток до сплати податків / Короткострокова заборгованість
D	Загальні продажі / Загальна вартість активів

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за допомогою цієї моделі становить 92%, однак з часом цей показник зменшується.

Коефіцієнт Лиса. Модель Лиса розроблена в 1972 році для Великобританії і має вигляд:

$$Z = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4. \quad (1.4)$$

Таблиця 2.14

Розрахункові складові коефіцієнта Лиса

Показник	Розрахункові складові
Z	Інтегральний показник рівня загрози банкрутства
x ₁	Робочий капітал / загальна вартість активів
x ₂	Чистий прибуток [збиток] / загальна вартість активів
x ₃	Нерозподілений прибуток / загальна вартість активів
x ₄	Балансова вартість власного капіталу / запозичений капітал

П'ятим показником буде коефіцієнт прогнозу ймовірності банкрутства.

Цей показник найбільш поширений на підприємствах США і має вигляд:

$$Z = -0,3847 - 1,0736 * X_1 + 0,579 * X_2. \quad (1.5)$$

Таблиця 1,5

Розрахункові складові коефіцієнта прогнозу ймовірності банкрутства

Розрахункові складові
X1- коефіцієнт поточної ліквідності
X2- коефіцієнт забезпечення власними засобами

Шостим показником буде коефіцієнт Таффлера. Британський вчений Р. Таффлер (Taffler) запропонував в 1977 році чотирифакторну прогнозну модель. Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, однак згодом цей показник меншає. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство вважається потенційним банкрутом. використавши такий підхід:

$$Z = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4. \quad (1.6)$$

Таблиця 1.6

Розрахункові складові коефіцієнта Таффлера

Розрахункові складові	
X1-	співвідношення прибутку від реалізації до короткострокових зобов'язань
X2-	співвідношення оборотних активів до зобов'язань
X3-	співвідношення короткострокових зобо-в'язань до активів
X4-	віддача активів

Наступним показником буде дискримінантна 5-факторна модель (Сайфулін Р.С. і Кадикова Г.Г.).

$$Z = 2 * X1 + 0,1 * X2 + 0,08 * X3 + 0,45 * X4 + X5. \quad (1.7)$$

Таблиця 1.7

Аналіз дискримінантної 5-факторної моделі (Сайфулін Р.С. і Кадикова Г.Г.)

Розрахункові складові	
X1-	Коефіцієнт забезпечення власними засобами
X2-	Коефіцієнт поточної ліквідності
X3-	Інтенсивність оборота авансуемого капіталу
X4-	Коефіцієнт менеджмента
X5-	Рентабельність власного капіталу

Восьмим показником буде універсальна дискримінантна функція.

Вона розроблена на основі кращих методик прогнозування банкрутства і має вигляд:

$$Z = 1,5 * X1 + 0,08 * X2 + 10 * X3 + 5 * X4 + 0,3 * X5 + 0,1 * X6. \quad (1.8)$$

Таблиця 1.8

Розрахункові складові універсальної дискримінантної функції

Розрахункові складові	
X1-	співвідношення Cash – flow до зобов'язань
X2-	співвідношення валюти балансу к обов'язательствам
X3-	співвідношення прибутку (збитка) до валюти балансу
X4-	співвідношення прибутку (збитка) до виручки від реалізації
X5-	співвідношення виробничих запасів до виручки від реалізації
X6-	співвідношення обороту основного капіталу до валюти балансу

Останнім показником буде коефіцієнт Бівера. Він розраховується лише за допомогою однієї змінної і результат визначається на підставі числового значення.

Таблиця 1.9

Розрахункові складові коефіцієнта Бівера

Розрахункові складові
X1-співвідношення оборотних активів до зобов'язань

Висновки до розділу 1

1. Комплексна оцінка майнового й фінансово-економічного стану підприємства дозволяє отримати інформаційну базу для прийняття будь-яких управлінських та фінансових рішень. В умовах нестабільності діяльності підприємства, яка спонукає до вибору методологічної бази фінансового обліку, спливає проблема визначення показників, що придатні для порівняння. У результаті, підвищені вимоги до вибору переліку облікових принципів, методів та прийомів задля визначення показників бухгалтерської фінансової звітності.

2. Надано авторське визначення вивчаємії категорії, а саме комплексна оцінка фінансового стану - це сукупність методів та прийомів коефіцієнтного аналізу господарської діяльності, відповідної галузі народного господарства, в якій функціонує підприємство задля отримання результатів, що також відповідають їх реальному становищу.

3. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства - це скрінінг фінансового стану підприємства, який дозволяє визначити недоліки й прорахунки щодо виявлення та мобілізації внутрішньогосподарських резервів, приросту доходів та прибутків, зниження витрат виробництва, підвищення рентабельності, покращення фінансово-господарської діяльності підприємства загалом. Під час фінансового планування та прогнозування використовуємо напрацьовані матеріали аналізу.

4. В Україні впроваджуються власні або позичені у іноземних джерелах, або емпірично встановлені показники еталонів. Вказане значно погіршує

обґрунтованість висновків, що отримуємо в процесі їх застосування. Адже, ми дійшли до порозуміння щодо поєднання різних видів методик дослідження задля оціночних показників.

5. Головні призначення фінансової звітності підприємства зводяться до окреслення інформації, що надає достовірне та цілковите уявлення щодо майнового та фінансового стану підприємства. Однак, певний період фінансова звітність українських підприємств не відповідає таким вимогам. Справа у тому, що на практиці працівники фінансово-бухгалтерських відділів вважають, що головною, навіть єдиною, ціллю зведення бухгалтерської звітності є її подання до державних контролюючих органів.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «МИР»

Приватне підприємство «МИР» (далі - ПП «МИР») є власністю Нор Вікторії Антонівни та Нор Юлії В'ячеславівни.

Підприємство здійснює виробництво товарної і сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію з метою одержання прибутку.

За господарством закріплено 1157 га загальної земельної площі, в тому числі сільськогосподарських угідь – 1157 га. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури земельних угідь

ПП «МИР», тис. грн.

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Відношення 2019 р. до 2015 р.	
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	%	+/-
Загальна земельна площа в т. ч. с.-г. угідь	1157	100	1157	100	1160	100	1172	100	1172	100	101,3	15
-з них ріллі	1157	100	1157	100	1157	99,7	1157	98,7	1157	98,7	100	0
Приходи- ться на 1 працівни- ка, га: с.-г. угідь	50,3	X	55,1	X	52,7	X	48,8	X	48,8	X	97,0	-1,5

ріллі	50,3	x	55,1	x	52,6	x	48,2	x	48,2	x	95,8	-2,1
-------	------	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------	------

За даними таблиці 2.1. протягом 2015-2019 рр. спостерігається тенденція збільшення загальної земельної площі в ПП «МИР», так порівняно з 2015 р. загальна земельна площа збільшилася на 1,3 %, в свою чергу площа ріллі залишилась без змін. Внаслідок вказаних змін в площі земель і чисельності працівників, в 2019 році на 1 робітника припадало 48,8 га сільськогосподарських угідь і 48,2 га ріллі. Таке збільшення в 2019 році відбулось завдяки збільшенню кількості працівників на підприємстві також.

Важливим фактором підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є спеціалізація виробництва. Склад і структура товарної продукції наведена у додатку А.

На рисунку 2.1. та 2.2 представлено структуру товарної продукції в 2019 та у 2015 роках.

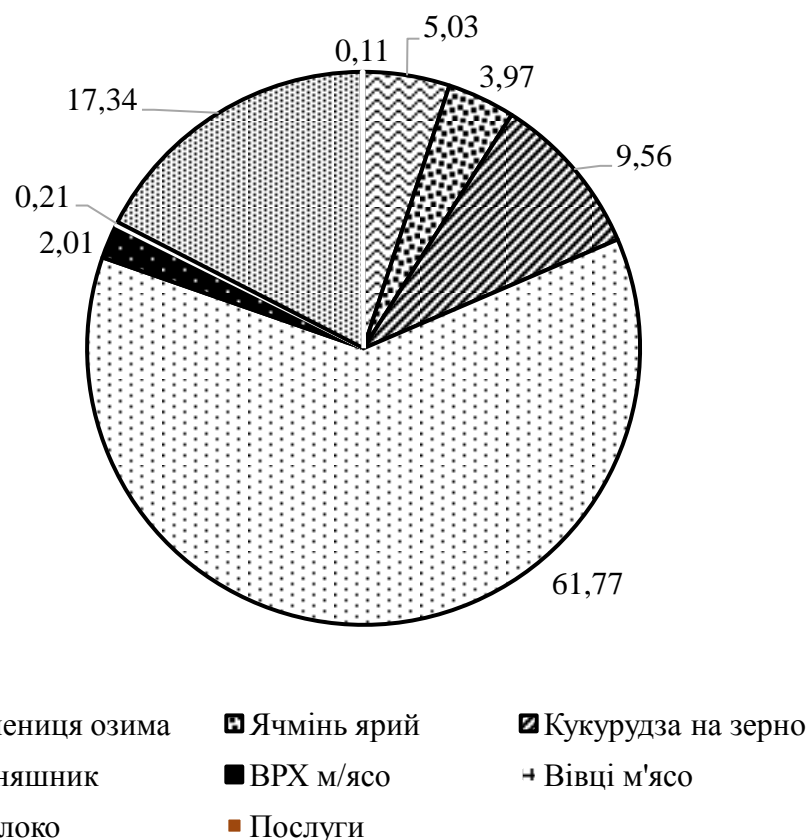

Рис. 2.1. Структура товарної продукції ПП «МИР» в 2019 р. в %

За даними додатку А ПП «МИР» здійснює свою діяльність в процесі вирощування продукції рослинництва, зокрема зернових та технічних культур, і продукції тваринництва, зокрема відгодівлі великої рогатої худоби та овець, наданні послуг в рослинництві і тваринництві. Всього по підприємству було реалізовано в 2019 році на 139876,0 тис. грн продукції сільського господарства разом з наданими послугами. Це на 6559,7 тис. грн (+88,32 %) більше, ніж в 2015 році.

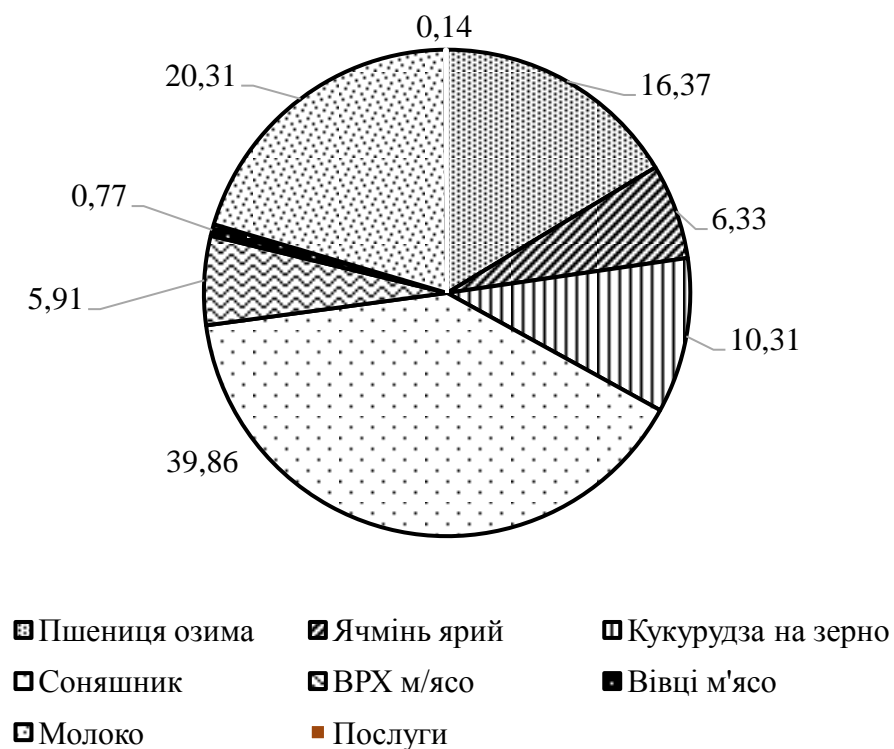

Рис. 2.2. Структура товарної продукції ПП «МИР» в 2015 р. в %

Дані додатку А свідчать, що в 2019 році всього по рослинництву було реалізовано на суму 11235,54 тис. грн, це більше як вдвічі порівняно з 2015 роком. На це вплинуло збільшення виручки від реалізації зернових та зернобобових на 5,89 %, кукурудзи на зерно - на 74,65 %, соняшнику – на 109,4 % в 2019 році порівняно з 2015 роком. Плануючи сівозміни, підприємство акцентує свою увагу на тих культурах, які мають попит на

внутрішньому та міжнародних ринках, тому ціни на них є високими.

За аналізований період ПП «МИР» отримує кошти також від вирощування продукції тваринництва. У 2019 році було реалізовано на суму 2735,86 тис. грн. продукції тваринництва в цілому, що по приросту на 730,86 тис. грн (+36,45 %) більше, ніж в 2015 році. Приріст одержано за рахунок збільшення надоїв молока та підвищення ціни на молоко на ринку. Так за молоко в касу підприємства надійшло 2425,35 тис. грн, що на 917,15 тис. грн (+60,81 %) більше порівняно з 2015 роком. Надходження від реалізації м'яса великої рогатої худоби (ВРХ) та овець щороку зменшується за рахунок зниження поголів'я тварин через їх падіж та хвороби. Так, виручка від реалізації м'яса великої рогатої худоби в 2019 році склала 281,14 тис. грн, що на 158,16 тис. грн (-36 %) менше в 2015 році. Виручка від реалізації м'яса овець в 2019 році склала 29,37 тис. грн, що на 28,13 тис. грн (-48,92 %) менше в 2015 році також.

Структура товарної продукції показує, що протягом 2015–2019 рр. в рослинницькій продукції найбільшу частку займає соняшник від 75 до 40 % по рокам відповідно. Найбільшу частку в структурі товарної продукції тваринництва становить молоко від 12 до 20 % в роках відповідно.

ПП «МИР» здійснює свою діяльність на засадах самоокупності та самофінансування. За рахунок власних доходів підприємство покриває всі витрати, а також самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організовує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, реалізацію, на власний розсуд підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, в тому числі зовнішньоекономічної.

«Спеціалізація сільськогосподарських підприємств - це складний і різнобічний процес, що вимагає концентрації всіх ресурсів для одержання якісної продукції, яка б задовольняла покупну спроможність споживачів і в економічному відношенні була б прибутковою.

Головною галуззю в господарстві можна вважати рослинництво, але щоб це перевірити треба розрахувати рівень спеціалізації на підприємстві.

«Для розрахунку рівні спеціалізації застосовують формулу:

$$K_c = \frac{100}{\sum p * (2i - 1)}, \quad (2.1)$$

де p - питома вага кожної галузі чи виду продукції в загальному обсязі товарної продукції господарства, %;

i – порядковий номер виду товарної продукції у ранжированому ряді за їх питомою вагою, починаючи з найвищого.

Господарства з низьким рівнем спеціалізації мають коефіцієнт до 0,20, з середнім - 0,20 до 0,40, з високим – від 0,41 до 0,60. Коефіцієнт вище 0,60 мають господарства з поглибленою спеціалізацією» [32].

Для досконалого визначення рівня спеціалізації складають ранжирований ряд (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Ранжирований ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15	K_c
2015	39,86	20,31	16,37	10,31	6,33	5,91	0,77	0,14	0,26
2016	75,55	12,12	4,70	3,76	1,68	1,65	0,30	0,23	0,49
2017	61,46	13,68	5,89	4,17	2,11	2,06	0,29	0,17	0,48
2018	34,62	16,94	10,05	5,00	4,45	4,01	0,22	0,18	0,38
2019	44,32	17,34	9,56	5,03	2,86	2,01	0,21	0,11	0,43

Розрахунок рівня спеціалізації:

$$2015 \text{ р.} = 100 / (39,86 * 1 + 20,31 * 3 + 16,37 * 5 + 10,31 * 7 + 6,33 * 9 + 5,91 * 11 + 0,77 * 13 + 0,14 * 15) = 0,26.$$

$$2016 \text{ р.} = 100 / (75,55 * 1 + 12,12 * 3 + 4,70 * 5 + 3,76 * 7 + 1,68 * 9 + 1,65 * 11 + 0,30 * 13 + 0,23 * 15) = 0,49.$$

$$2017 \text{ р.} = 100 / (61,46 * 1 + 13,68 * 3 + 5,89 * 5 + 4,17 * 7 + 2,11 * 9 + 2,06 * 11 + 0,29 * 13 + 0,17 * 15) = 0,48.$$

$$2018 \text{ р.} = 100 / (34,62 * 1 + 16,94 * 3 + 10,05 * 5 + 5,00 * 7 + 4,45 * 9 + 4,01 * 11 + 0,22 * 13 + 0,18 * 15) = 0,38.$$

$2019p.=100/(44,32*1+17,34*3+9,56*5+5,03*7+2,86*9+2,01*11+0,21*13+0,11*15) = 0,43$.

Наведені розрахунки свідчать про те, що в 2015 р., 2018 р. $K_c < 0,40$ – це говорить, що підприємство має середній рівень спеціалізації і є багатогалузевим.

Але відзначимо, що в 2016, 2017, 2019 роках році даний показник збільшився в діапазоні 0,43-0,49 і господарство перейшло в ранг з поглибленою спеціалізацією.

Розглянемо узагальнюючі показники, які характеризують потребу і забезпеченість підприємства основними засобами, економічну ефективність використання оборотних засобів.

Таблиця 2.3

Динаміка основних та оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в ПП «МИР», тис. грн.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						%	+,-
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	4420,5	7790	13041,5	15416	15741	11320,5	356,1
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	2424	2485	1895	978,5	1314,5	-1109,5	54,2
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	382,1	673,3	1124,3	1315,4	1343,1	961	351,5
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	192,2	371,0	592,8	642,3	655,9	463,7	341,3
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	168,0	193,6	110,7	91,1	88,9	52,9	-79,1
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	59,5	51,7	90,3	109,8	112,5	189,1	53

Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	209,5	214,8	163,4	83,5	112,2	53,6	-97,3
---	-------	-------	-------	------	-------	------	-------

За допомогою даних таблиці 2.3 та рисунків 2.3-2.4 проаналізуємо ступінь забезпеченості та ефективності їх використання в ПП «МИР» за 5 років.

Рис. 2.3. Динаміка середньорічної вартості основних і оборотних фондів ПП «МИР» в 2015-2019 рр., тис. грн.

За даними балансу господарства середньорічна вартість основних фондів у 2019 році склала 15741 тис. грн., що в 3,6 разів перевищує показника 2015 року. В 2019 р. сума середньорічної вартості основних і оборотних фондів є найбільшою за 5 років.

Валова продукція в співставних цінах 2010 р., тис. грн. – всього:	7427,3	15081,6	14443	14037	13987	188,3	6559,7
в т.ч. в рослинництві	5412,0	12924	12103	11040	11236	207,6	5824
в тваринництві	2005,0	2112,6	2315	2966	2736	136,5	731
Середньорічна кількість працівників, осіб - всього:	23	21	22	24	24	104,3	1
в т.ч. в рослинництві	13	13	13	14	13	100	0
в тваринництві	10	8	9	10	11	110	1
Річна продуктивність праці, тис. грн. - всього:	527	467	1007,6	1114	1126	213,7	599
в т.ч. в рослинництві	325,7	312,0	775,2	817,7	900,8	276,6	575,1
в тваринництві	201,3	155,0	232,4	296,3	225,2	111,9	23,9

За даними таблиці 2.4 сума валової продукції збільшилася в 2019 році порівняно з 2015 роком на 88,3 %. Середньорічна кількість працюючих зменшилась на 1 особу, або 4,3%. Спостерігається суттєве збільшення продуктивності праці в 2019 році, а саме на 113,7 % (599 тис. грн), внаслідок незначного збільшення середньорічної кількості працюючих. Річна продуктивність праці в рослинництві в 2019 році становила 900,8 тис. грн, це на 575,1 тис. грн і на 176,6 % більше порівняно з показником 2015 року.

Основні показники виробничо-господарської діяльності ПП «МИР» за 2015-2019 роки наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Основні показники виробничо-господарської діяльності

ПП «МИР», тис. грн.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						%	+,-
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн. : - основних фондів	382,1	673,3	1124,3	1315,4	1343,1	961	351,5

Вироблено валової продукції в співставних цінах, тис. грн: - на 100 га с.-г. угідь	641,9	1303,5	1245,1	1197,7	1193,4	185,9	551,5
- на 1 грн. основних фондів	1,68	1,94	1,11	0,91	0,89	53,0	-0,79
- на 1 середньорічного працівника	322,9	718,2	656,5	584,9	582,8	180,5	259,9
Урожайність зернових та зернобобових, в т.ч.	26,43	25,3	28,98	28,06	29,4	111,2	2,97
-пшениці озимої	30,56	30,46	28,59	29,00	31,9	104,4	1,34
-ячменя ярого	13,9	15,84	16,01	14,26	14,05	101,1	0,15
-соняшника	28,7	29,6	32,59	26,64	30,9	107,7	2,2
-кукурудзи на зерно	38,4	29,78	32,56	30,24	35,87	93,4	-2,53
Вироблено молока на 1 гол. ВРХ, ц	47,18	47,38	48,01	47,50	46,69	99,0	-0,49
Вироблено м'яса на 1 гол. ВРХ, ц	0,47	0,63	0,55	0,43	0,50	106,4	0,03
Вироблено м'яса на 1 гол. вівці, ц	0,10	0,15	0,16	0,11	0,14	140,0	0,04
Рівень рентабельності, %	29,2	69,3	4,3	12,1	2,8	-26,4	9,6

В таблиці 2.5 виробництво валової продукції в порівняльних цінах на 100 га с.-г. угідь в 2019 році збільшилося на 85,9 % (551,5 тис. грн) в порівнянні з 2015 роком. Розрахунок на 1 грн. виробленої валової продукції основних фондів показав зменшення на 47 % (-0,79 тис. грн). На досліджуваному підприємстві спостерігається збільшення урожайності с.-г. культур в 2019 році на 11,2 %, соняшника - на 7,7 %, а по кукурудзі на зерно незначне зменшення на 6,6 %. В продукції тваринництва виробництво молока в рік майже 47 ц з однієї голови ВРХ та 0,5 ц м'яса, м'яса овець - 0,14 ц з однієї голови поголів'я.

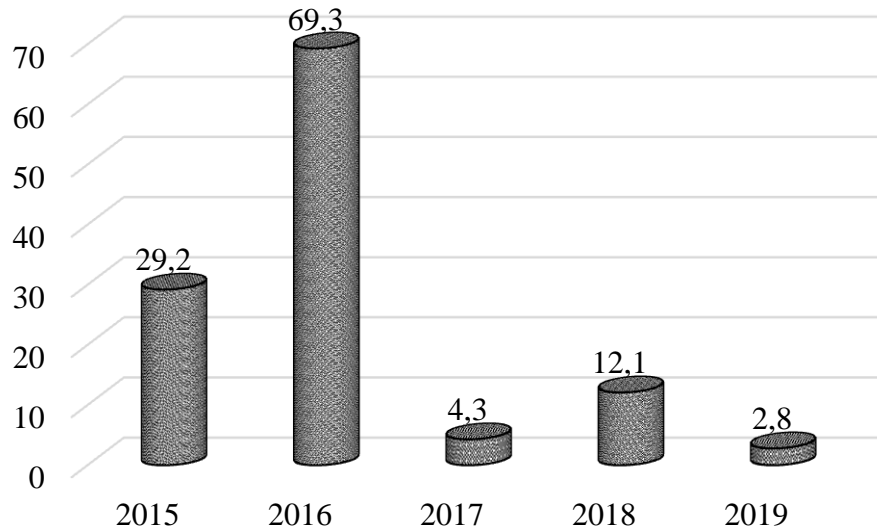

Рис. 2.5. Динаміка рівня рентабельності ПП «МИР», %

На рисунку 2.5 представлено рівень рентабельності ПП «МИР» за 2015-2019 роки. В 2015 році рентабельність становила 29,2 %, а в 2019 році – 2,8 %, спостерігається скорочення на 26,4 %, внаслідок зменшення суми прибутку, що є негативним явищем для підприємства. В 2016 році відмічаємо найвищий рівень рентабельності підприємства 69,3 %.

Таким чином, організаційно-економічна характеристика підприємства підтверджує те, що в ПП «МИР» організовано повноцінну й рентабельну сільськогосподарську діяльність, яку направлену на отримання найкращих виробничих і фінансових показників навіть в кризових умовах господарювання.

2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ПП «МИР»

Підприємство, здійснюючи свою фінансову діяльність, проведе фінансовий аналіз, який охоплює оцінку стану майна та джерел фінансування підприємства, а також ефективність його діяльності. В першу чергу, як правило, оцінюють динаміку майна підприємства, а саме його активів. Динаміка показників майнового стану ПП «МИР» наведена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників майнового стану ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						+,-	%
Частка оборотних виробничих фондів	0,33	0,32	0,47	0,37	0,17	-0,16	51,52
Частка основних засобів в активах	0,38	0,37	0,37	1,49	0,24	-0,14	63,16
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,73	0,72	0,74	0,76	0,76	0,03	104,11
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,01	-0,03	-0,14	-0,01	-0,013	-0,023	-130,00
Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,06	0,02	0,04	0,08	0,07	0,01	116,67
Частка оборотних виробничих активів	0,19	0,18	0,27	0,23	0,028	-0,162	14,74
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,33	0,32	0,47	0,37	0,46	0,13	139,39
Коефіцієнт мобільності активів	1,4	1,47	1,26	1,79	3,68	2,28	262,86

За даними таблиці 2.6 частка оборотних виробничих фондів зменшилась на 0,16 одиниць в 2019 році в порівнянні з 2015 роком, і відповідно частка обігових коштів в 2019 році становила 17 коп. на 1 грн. оборотних активів.

За досліджуваний період частка основних засобів в активах знизилась на 0,14 одиниць. Ступінь фізичного й морального зносу основних засобів в 2019 році склав 0,76%, це на 4,11 % більше, ніж в 2015 році. Динаміка даного показника є зростаючою, що є негативно для підприємства через застарілу техніку. А от динаміка коефіцієнта оновлення основних засобів є спадаючою, що є також негативним для підприємства. Коефіцієнт мобільності активів в 2019 році становить 3,68, тобто 3 грн. 68 коп. обігових коштів припадає на одиницю не обігових. Є потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти.

Стійкий фінансовий стан підприємства обумовлюється діловою активністю підприємства. Тому оцінку ділової активності підприємства розглянемо в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка показників ділової активності ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						+,-	%
Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,61	0,44	0,57	0,63	0,68	0,07	111,48
Фондовіддача	1,68	1,94	1,11	0,91	0,89	-0,79	52,98
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,1	0,76	0,99	1	0,68	-0,42	61,82
Період одного обороту обігових коштів	310	444	535	350	501	191	161,61
Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)	1,94	1,55	1,57	1,58	1,66	-0,28	85,57
Період одного обороту запасів (днів)	173	225	212	209	188	15	108,67
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти)	415	165	605	139	11	-404	2,65
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	1	2	1	3	21	20	Збільшення в 21 раз
Коефіцієнт оборотності готової продукції	8,93	2,67	4,57	5,49	6,52	-2,41	73,01
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	-0,01	0,1	-0,028	-0,02	-0,023	-0,013	230,00
Період операційного циклу (днів)	168	207	215	223	251	83	149,40
Період фінансового циклу (днів)	168	207	215	224	251	83	149,40
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,62	0,48	0,57	1,81	0,69	0,07	111,29

За даними таблиці 2.7 коефіцієнт трансформації збільшився в 2019 році на 11,48 в порівнянні з 2015 роком, хоча зменшилася фондовіддача на 47 %, яка показує, вкладення в основні засоби ще не окупили себе. Це означає, що 89 коп. виручки від реалізації припадає на одиницю основних фондів.

За рахунок збільшення оборотних активів в 2015-2019 роках зменшився коефіцієнт оборотності обігових коштів, який становить 0,71 %. Період 1

обороту обігових коштів за аналізовані роки збільшився на 38,18 %, тому що зменшилась кількість оборотів обігових коштів за даний період.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшився, тому що з кожним роком кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси зменшується. Період одного обороту запасів збільшився на 8,6 % за розрахунковий період, це підтверджує ненормальний процес виробництва, коли запаси повільніше трансформуються в кошти. Тобто підприємство інвестувало у запаси два неповних обороти коштів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, що виручка перевищує середню дебіторську заборгованість у 8,77 разів. Це на 404 обороти оборотів менше за 2015 рік. Але збільшився період погашення дебіторської заборгованості на 20 днів, що негативно впливає на підприємство. Коефіцієнт оборотності готової продукції в 2019 році є негативним для підприємства, він зменшився на 27 %, тобто виручка перевищує середні запаси у 6,52 рази.

Період, на протязі якого матеріальні ресурси перетворюються на грошові кошти триває 251 день, за 2015-2019 роки збільшився на 83 дні; період обороту коштів становить також 251 день. Збільшення цих показників негативно впливає на фінансову роботу підприємства.

У 2019 році на 11,29 % більше припадає чистої виручки від реалізації продукції на одиницю власного капіталу, ніж у 2015 році завдяки збільшенню чистої виручки.

Аналіз ефективності використання майна підприємства веде до використання показників, що характеризують рентабельність роботи підприємства.

Рентабельність якісний показник, який характеризує ефективність витрат або ступінь використання ресурсів, які є у розпорядженні підприємства у процесі виробництва та реалізації товарів та послуг.

Основні показники рентабельності ПП «МИР» розраховані в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників рентабельності ПП «МИР», %

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						+,-	%
Рентабельність активів за прибутком від операційної діяльності	28,5	14,57	11,51	9,22	30,73	2,23	107,82
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,27	0,03	-0,16	0,09	0,23	-0,04	85,19
Рентабельність власного капіталу	0,28	0,04	-0,16	0,09	0,23	-0,05	82,14
Рентабельність виробничих фондів	0,46	0,07	-0,23	0,14	0,51	0,05	110,87
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,32	0,22	0,14	0,02	0,19	-0,13	59,38
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	0,47	0,35	0,22	0,17	0,3	-0,17	63,83
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,44	0,09	-0,26	0,12	0,33	-0,11	75,00
Коефіцієнт реінвестування	0,43	0,98	-0,02	0,98	0,98	0,55	227,91
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,15	0,07	-0,22	0,12	0,33	0,18	220,00
Період окупності капіталу	3,41	18,56	-6,97	10,46	4,04	0,63	118,48
Період окупності власного капіталу	3,34	17,39	-6,93	10,27	4,01	0,67	120,06

Дані таблиці 2.8 свідчать, що 0,23 чистого прибутку припадає на одиницю інвестованих в активи коштів, це на 14,81 % менше, ніж в 2015 році. Дане явище відбулося наслідок зменшення чистого прибутку, що є негативною тенденцією для підприємства. Рентабельність власного капіталу зменшилась на 17,86 %, що є негативним напрямком в діяльності підприємства. Спостерігається значне падіння показників рентабельності за

рахунок того, що підприємство в 2018 році отримало збиток внаслідок надзвичайних витрат. Коефіцієнт реінвестування показує скільки чистого прибутку капіталізовано. Даний показник в 2019 році збільшився порівняно з 2015 році 127,91 %. В 2019 році період окупності власного капіталу показує, за який період кошти, що інвестовані в активи будуть компенсовані чистим прибутком. На підприємстві ПП «МИР» цей показник збільшився на 20,06 %, що є негативним для підприємства.

Як відомо умовою і гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стійкість. Основні показники фінансової стійкості підприємства розраховані в таблиці 2.9.

Дані таблиці 2.9 показують, що оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань в 2019 році становили 1119 тис. грн, що на 4570 тис. грн менше, ніж в 2015 році. Така тенденція зменшення власних обігових коштів означає не тільки не здатність платити, а й відсутність можливостей розширення діяльності. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами зменшився на 29 % в 2019 році порівняно з 2015 роком, що може призвести до визнання структури балансу незадовільною, а підприємство неплатоспроможним.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу збільшився протягом останнього року і становить 0,175 в.п. Але в 2016-2018 роках даний показник зростав, тобто на підприємстві збільшилися запаси, які призвели до уповільнення оборотності обігових коштів в умовах інфляції і підприємство вимушене було залучити додаткові кредити. Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів зменшився на 38 %, що не забезпечив свободу фінансового маневру. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів збільшився в 2019 році – 15,46 %, що свідчить про забезпеченість підприємства довгостроковими стабільними джерелами фінансування.

Таблиця 2.9

Динаміка показників фінансової стійкості ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						+,-	%
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), тис. грн	1576	1910	1095	1487	1119	-457	71,00
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,82	0,75	0,85	0,831	0,582	-0,238	70,98
Маневреність робочого капіталу	0,356	0,569	0,579	0,449	0,175	-0,181	49,16
Маневреність власних обігових коштів	0,384	0,214	0,11	0,293	0,238	-0,146	61,98
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,876	1,27	1,25	1,559	2,166	0,29	115,46
Коефіцієнт покриття запасів	1,876	1,375	1,25	1,559	2,178	0,302	116,10
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,839	0,797	0,854	0,842	0,854	0,015	101,79
Коефіцієнт фінансової залежності	0,882	0,927	0,866	0,879	0,866	-0,016	98,19
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,413	0,432	0,444	0,495	0,587	0,174	142,13
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,27	0,19	0,28	0,21	0,25	-0,02	92,59
Коефіцієнт фінансової стабільності	46,1	14,75	173,23	53,453	153,72	107,62	333,45
Показник фінансового левериджу	0,32	0,13	0,19	0,10	0,10	-0,22	31,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,839	0,396	0,44	0,842	0,854	0,015	101,79

Коефіцієнт фінансової незалежності становить в 2019 році 0,854 в.п., що є більшим ніж в 2015 році внаслідок того, що збільшились активи і це свідчить про незалежність від позикових джерел. На протязі 2015-2019 років даний показник постійно перевищує нормативне значення (0,5). А коефіцієнт фінансової залежності зменшився в 2019 р. в порівнянні з 2015 р. на 1,81% внаслідок зменшення пасивів на підприємстві.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшується протягом аналізованих років, становить більше 0,1, тобто має позитивне значення, що свідчить про достатню частку власних обігових коштів у власному капіталі.

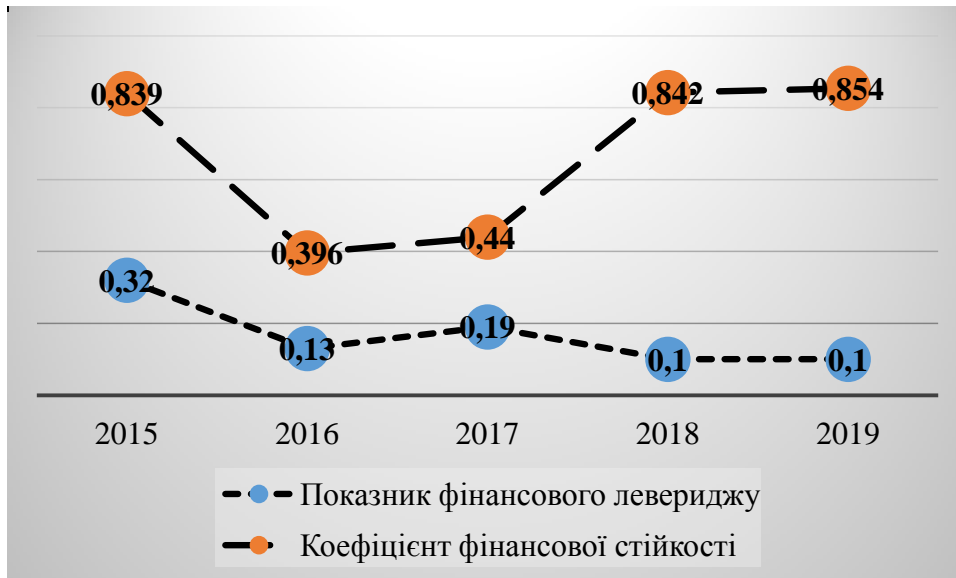

Рис. 2.6. Динаміка показника фінансового левериджу та коефіцієнта фінансової стійкості ПП «МИР» в 2015-2019 роках

Показник фінансового левериджу дорівнює 0,1 в 2019 році, що менше показника в 2015 році на 0,22, адже підприємство немає довгострокових фінансових зобов'язань. Коефіцієнт фінансової стійкості за досліджуваний період збільшився на 1,79 %. Нормативне значення показника дорівнює 0,85-0,90. В 2019-2019 роках коефіцієнт фінансової стійкості відповідає нормативним значенням та підтверджує підвищення фінансової стабільності підприємства.

В ринковій економіці, під час можливої ліквідації підприємств через їх банкрутство, одним з визначальних показників фінансового стану є ліквідність. Динаміка показників ліквідності підприємства наведена в таблиці 2.10.

З таблиці 2.10 видно, що коефіцієнт поточної ліквідності щороку зменшувався протягом аналізованого періоду 2015-2019 років та в 2019 році становив 0,64. Це характеризує достатність обігових коштів для своєчасного погашення боргів підприємства.

Таблиця 2.10

Динаміка показників ліквідності ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.	
						+,-	%
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	8,33	4,49	0,54	0,31	0,64	-7,69	7,68
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,27	0,19	0,01	0,02	0,02	-0,25	7,41
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,033	0,009	0,001	0,0005	0,0003	-0,0327	0,91
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,416	1,54	0,018	0,063	0,081	-0,335	19,47

Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2019 році також зменшився до 0,02 одиниць, що є критичним для підприємства. Тобто ліквідних активів недостатньо припадає на одиницю термінових боргів. У міжнародній практиці даний коефіцієнт повинен бути 0,7-0,8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності за досліджуваний період з 2015 по 2019 роки є дуже низьким, що характеризує неготовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Коефіцієнт співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості свідчить про змогу розрахуватися з кредиторами в рахунок дебіторів на протязі одного року. Даний показник протягом досліджуваний період зменшився на 0,335 одиниць. Дебіторської заборгованості на підприємстві недостатньо, щоб розрахуватися з кредиторами.

2.3. Вертикальний та горизонтальний аналіз бухгалтерського балансу ПП «МИР»

Одним з головних звітних документів сільськогосподарського підприємства є бухгалтерський баланс, який показує підсумки фінансово-господарського стану підприємства на визначену дату.

Баланс – звітний фінансовий стан підприємства, який показує підсумки на визначену дату по активам підприємства, його зобов'язанням і власному капіталу.

Складання балансу визнає за мету доступ користувачеві до повної, реальної й неупередженої інформації щодо фінансового стану підприємства за звітний період.

Форма «Баланс» фінансової звітності визначена певними реквізитами, такими як заголовок, головні елементи (класи) й підкласи. Заголовок містить назву підприємства, організаційно-правову його форму та адресу; безпосередньо назву звіту; дату складання звіту; валюту звіту та показник точності валюти балансу.

Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства потребує необхідну інформацію щодо контрольованих економічних ресурсів, склад фінансової структури, ліквідності й платоспроможності, дозволяє визначити щодо здатності адаптуватися до мінливого середовища, в якому господарство функціонує.

До елементів балансу, які впливають на визначення фінансового стану сільськогосподарського підприємства та існуючих змін в ньому, належать: активи; зобов'язання; власний капітал.

Для аналізу балансу підприємства застосуємо горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності, співставляючи фінансові дані підприємства за визначені роки у відносних та абсолютних вимірюваннях. Суть горизонтального аналізу балансу є в порівнянні кожної статті балансу і розрахунку змін абсолютних і відносних величин, а також у якісному обміркованні знайдених відхилень (таблиці 2.11 та 2.12).

Горизонтальний аналіз активу балансу ПП «МИР» за 2018-2019 рр., тис. грн.

Активи	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
<i>Необоротні активи</i>				
Основні засоби, первинна вартість	16936	17386	450	102,66
Основні засоби, кінцева вартість	15432	15422	-10	99,94
Довгострокові біологічні активи, первинна вартість	314	314	0	100,00
Необоротні активи, всього	15746	15736	-10	99,94
<i>Оборотні активи</i>				
Запаси	599	1889	1290	315,36
Виробничі запаси	79	814	735	1030,38
Незавершене виробництво	91	147	56	161,54
Готова продукція	429	928	499	216,32
Поточні біологічні активи	35	12	-23	34,29
Інша поточна дебіторська заборгованість	45	47	2	104,44
Гроші та їх еквіваленти	1	1	0	100,00
Готівка	1	1	0	100,00
Оборотні активи, всього	680	1949	1269	286,62
Активи, всього	16426	17685	1259	107,66

Проведені розрахунки дозволяють нам дійти таких висновків:

- загальна сума активів збільшилася на 1259 тис. грн. або більш, ніж на 7 %. Це збільшення відбулось, головним чином, за рахунок значного збільшення (+186,62 %) оборотних активів. Однак незначним є зменшення суми основних засобів сільськогосподарського підприємства (в абсолютному вимірюванні – на 10 тис. грн.);

Таблиця 2.12

Горизонтальний аналіз пасиву балансу ПП «МИР» за 2018-2019 рр., тис. грн.

Пасиви	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
<i>Власний капітал</i>				
Додатковий капітал	217	217	0	100,00
Резервний капітал	1738	1738	0	100,00
Нерозподілений прибуток	11041	11363	322	102,92
Власний капітал, всього	12996	13318	322	102,48
<i>Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>				
Інші довгострокові зобов'язання	1263	0	-1263	0,00
Довгострокові забезпечення	0	1299	1299	0,00
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, всього	1263	1299	36	102,85
<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Короткострокові кредити банків	1075	2004	929	186,42
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	245	115	-130	46,94
розрахунками з бюджетом	260	261	1	100,38
розрахунками зі страхування	36	29	-7	80,56
розрахунками з оплати праці	56	63	7	112,50
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	115	109	-6	94,78
Інші поточні зобов'язання	380	487	107	128,16
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	2167	3068	901	141,58
Пасиви, всього	16426	17685	1259	107,66

- в структурі оборотних коштів, можна констатувати, що вона дещо погіршилася. Виробничі запаси збільшилися за рік на 735 тис. грн або більш, як в 10 разів. Збільшилося також незавершене виробництво (+61,54 %),

готова продукція (+116,32 %), приріст запасів більше, як в три рази, що сприяло зниженню обороту підприємства і виникненню негативних тенденцій у його роботі. Одночасно, підвищилася сума і частка іншої поточної дебіторської заборгованості - в абсолютному вимірюванні на 2 тис. грн. (або на 4,44%). Але з іншого боку, відсутність дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги говорить, що у підприємства надійні партнери.

Аналізуючи пасиви ПП «МИР» слід зазначити, що зобов'язання підприємства збільшилися, у тому числі довгострокові зобов'язання і забезпечення збільшилися на 36 тис. грн. (2,85 %), а поточні зобов'язання і забезпечення – на 901 тис. грн (+41,58 %). Сталося це через значне зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 130,00 тис. грн (-53,06 %). Отже, підприємство без запізнення розрахувалося з постачальниками за товари і виконані роботи й отримані послуги. Проте дещо збільшилася поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці (+12,50 %). Динаміка показників ліквідності є позитивною через зниження поточних зобов'язань, що покращує фінансову стійкість.

Аванси, що надійшли на підприємство, на кінець року значно більші дебіторської заборгованості за товари та послуги, що надані підприємством.

Вертикальний аналіз балансу охоплює підрахунок відносних показників. До завдань вертикального аналізу віднесемо розрахунок питомої ваги окремих статей балансу в загальній кількості валюти балансу та оцінку зміни питомої ваги. Вертикальний аналіз дозволяє здійснити міжгосподарські порівняння. Беззаперечним є те, що відносні показники нівелюють не позитивний вплив інфляційних процесів. Горизонтальний та вертикальний аналізи бажано проводитися за декілька звітних періодів.

Вертикальний аналіз балансу дозволяє дізнатися про структуру балансу в поточному стані й проаналізувати динаміку цієї структури (табл. 2.13, 2.14).

Техніка вертикального аналізу полягає у тому, що валюту балансу по активу або пасиву беруть за 100% і кожен статтю фінансової звітності обраховують у вигляді відсоткової частки від взятого за базове показника.

Таблиця 2.13

Вертикальний аналіз активу балансу ПП «МИР» за 2018-2019 рр., тис. грн.

Активи	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на початок року	Частка у % до суми балансу на кінець року
<i>Необоротні активи</i>				
Основні засоби, кінцева вартість	15432	15422	93,95	87,20
Довгострокові біологічні активи, первинна вартість	314	314	1,91	1,78
Необоротні активи, всього	15746	15736	95,86	88,98
<i>Оборотні активи</i>				
Запаси	599	1889	3,65	10,68
Виробничі запаси	79	814	0,48	4,60
Незавершене виробництво	91	147	0,55	0,83
Готова продукція	429	928	2,61	5,25
Поточні біологічні активи	35	12	0,21	0,07
Інша поточна дебіторська заборгованість	45	47	0,27	0,27
Гроші та їх еквіваленти	1	1	0,01	0,01
Готівка	1	1	0,01	0,01
Оборотні активи, всього	680	1949	4,14	11,02
Активи, всього	16426	17685	100	100

Аналіз даних балансу сільськогосподарського підприємства «МИР» по вертикалі дозволяє зробити такі висновки:

Таблиця 2.14

Вертикальний аналіз пасиву балансу ПП «МИР» за 2018-2019 рр., тис. грн.

Пасиви	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на початок року	Частка у % до суми балансу на кінець року
<i>Власний капітал</i>				
Додатковий капітал	217	217	1,32	1,23
Резервний капітал	1738	1738	10,58	9,83
Нерозподілений прибуток	11041	11363	67,22	64,25
Власний капітал, всього	12996	13318	79,12	75,31
<i>Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>				
Інші довгострокові зобов'язання	1263	0	7,69	0,00
Довгострокові забезпечення	0	1299	0,00	7,35
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, всього	1263	1299	7,69	7,35
<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Короткострокові кредити банків	1075	2004	6,54	11,33
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	245	115	1,49	0,65
розрахунками з бюджетом	260	261	1,58	1,48
розрахунками зі страхування	36	29	0,22	0,16
розрахунками з оплати праці	56	63	0,34	0,36
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	115	109	0,70	0,62
Інші поточні зобов'язання	380	487	2,31	2,75
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	2167	3068	13,19	17,35
Пасиви, всього	16426	17685	100	100

- частка оборотних активів в балансі підприємства є не значною: на початок року вона складала більше 4,14 %. Проте на протязі аналізованого року сталося підвищення цієї частки, а на кінець року частка збільшилась майже утричі та закріпилась на позиції 11,02 %. Погоджуємося з тим, що низьке значення частки оборотних коштів негативно впливає на показники фінансової стійкості й ліквідності, тому що підтверджує скорочення запасів, об'ємів виробництва, готівки для купівлі матеріально-речових засобів виробництва;

- частка основних засобів є досить значною, причому, на протязі року відбулося зниження долі основних засобів; $95,86 - 88,98 = 6,88$ %. З одного боку, це явище підтверджує політику підприємства з розширення матеріально-технічної бази підприємства та його технічного переозброєння. З іншого боку, підприємство погіршує власні показники ліквідності, фінансової стійкості шляхом вилучення коштів для поповнення оборотних засобів;

- власний капітал підприємства займає 79,12 % - на початок року і 75,31 % - на кінець року від загальної суми пасивів, що показує про наявність резервного капіталу та нерозподіленого прибутку на підприємстві;

- довгострокових зобов'язань у підприємства менше 8 %, лише на кінець року в нього з'явилися довгострокові забезпечення, тоді коли спочатку року були інші довгострокові зобов'язання. Адже, через замалу для підприємства частку оборотних активів, ПП «МИР» отримує у банка короткострокові кредити, частка яких на початок року складає 6,54 %, а на кінець року – 11,33 %. Відмітимо наявність незначної частки поточної кредиторської заборгованості, які у структурі пасивів займає за звітний період менше 2 %.

Таким чином, проаналізувавши баланс сільськогосподарського підприємства в горизонтальному та вертикальному розрізах можемо констатувати, що сільськогосподарському підприємству щороку бракує оборотних активів. Це позначається на оцінці показників фінансової

стійкості та ліквідності, які розраховувалися в розділі 2.2. Наразі, спостерігаємо значну частку необоротних активів і джерел їх фінансування – власного капіталу в пасиві балансу.

Зауважимо, що горизонтальний та вертикальний аналізи взаємодоповнюють один одного. Вони є основою, на якій будуються порівняльний аналітичний баланс й обраховується коефіцієнт приросту валюти балансу для загальної оцінки фінансового стану підприємства. Коефіцієнт (Кб) приросту майна обраховують за допомогою формули:

$$K_{\text{б}} = \frac{B_1 - B_0}{B_0} * 100 \quad (2.2)$$

де B_1 , B_0 - середня величина майна за звітний та попередній періоди.

Так, на основі формули та даних балансу сільськогосподарського підприємства ПП «МИР» коефіцієнт приросту валюти балансу складає

$K_{\text{б}} = (17685-16426)/16426*100 = 7,66$, тобто за період, що аналізується приросту не відбувалось, це є негативним для підприємства.

Висновки до розділу 2

1. На протязі періоду дослідження частка основних засобів в активах зменшилась на 0,14 одиниць. Ступінь фізичного й морального зносу основних засобів в 2019 році склав 0,76%, це на 4,11 % більше, ніж в 2015 році. Динаміка даного показника є зростаючою, що є негативно для підприємства через застарілу техніку.

2. Показник фінансового левериджу дорівнює 0,1 в 2019 році, що менше показника в 2015 році на 0,22, адже підприємство немає довгострокових фінансових зобов'язань. Коефіцієнт фінансової стійкості за досліджуваний період збільшився на 1,79 %. Нормативне значення показника дорівнює 0,85-0,90. В 2019-2019 роках коефіцієнт фінансової стійкості відповідає нормативним значенням та підтверджує підвищення фінансової стабільності

підприємства.

3. Коефіцієнт поточної ліквідності щороку зменшувався протягом аналізованого періоду 2015-2019 років та в 2019 році становив 0,64. Це характеризує достатність обігових коштів для своєчасного погашення боргів підприємства.

4. Загальна сума активів збільшилася на 1259 тис. грн. або більш, ніж на 7 %. Це збільшення відбулось, головним чином, за рахунок значного збільшення (+186,62 %) оборотних активів. Однак незначним є зменшення суми основних засобів сільськогосподарського підприємства (в абсолютному вимірюванні – на 10 тис. грн.)

5. Зазначаємо, що зобов'язання підприємства ПП «МИР» збільшилися, у тому числі довгострокові зобов'язання і забезпечення збільшилися на 36 тис. грн. (2,85 %), а поточні зобов'язання і забезпечення – на 901 тис. грн (+41,58 %). Сталося це через значне зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 130,00 тис. грн (-53,06 %). Отже, підприємство без запізнення розрахувалося з постачальниками за товари і виконані роботи й отримані послуги. Проте дещо збільшилася поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці (+12,50 %). Динаміка показників ліквідності є позитивною через зниження поточних зобов'язань, що покращує фінансову стійкість.

6. Процентна частина оборотних активів в балансі підприємства є не вагомою: з початку року вона складала більше 4,14 %. Проте на протязі аналізованого року сталося підвищення цієї частки, а на кінець року частка збільшилась майже утричі та закріпилась на позиції 11,02 %. Погоджуємося з тим, що низьке значення частки оборотних коштів негативно впливає на показники фінансової стійкості й ліквідності, тому що підтверджує скорочення запасів, об'ємів виробництва, готівки для купівлі матеріально-речових засобів виробництва.

7. Проаналізувавши баланс сільськогосподарського підприємства в горизонтальному та вертикальному розрізах можемо констатувати, що

сільськогосподарському підприємству щороку не вистачає оборотних активів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Моделі оцінки ймовірності банкрутства як елемент комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства

Сучасний етап розвитку кредитного банківського ринку в Україні задля банків щодо підтвердження спроможності або неспроможності всілякого підприємства має великий інтерес. Спромогтися своєчасно розпізнати та помітити невідповідні результати фінансової діяльності підприємства, а найголовніше влучно оцінити їх розмір, задля того, щоб не дійти до фінансового банкрутства організації, на сьогоднішній день такі знання є вкрай важливими та доцільними для кожного керівника.

Основна відмінність банкрутства полягає в нездатності підприємства погасити вимоги кредиторів в термін до трьох місяців від моменту настання строків платежів. Адже, коли сплине строк кредитори скоріше за все звернуться до арбітражного суду з клопотанням щодо визнання підприємства-боржника банкрутом.

Головною ознакою банкрутства підприємства ззовні вважається припинення його поточних платежів та неспроможність вдовольнити вимоги кредиторів на протязі 3-х місяців з моменту настання строків їх виконання.

У даному розділі ми з'ясуємо ймовірність банкрутства підприємства і визначимо фактори, що негативно впливають на розвиток підприємства ПП «МИР».

Ці моделі, як і будь-які інші, слід використовувати лише як допоміжні засоби аналізу підприємств. Повністю покладатися на їх результати нерозумно і небезпечно.

1. Проведемо розрахунок моделі Альтмана в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка коефіцієнтів Альтмана в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
А	-0,262	-0,108	-0,532	-0,117	0,026
В	0,231	-0,052	-0,041	-0,012	-0,041
С	1,022	0,583	0,523	0,541	0,822
Д	0,691	1,714	1,241	0,842	1,295
Е	1,222	0,683	0,623	0,654	0,981

Проведемо розрахунок моделі Альтмана для 2015-2019 роки.

$$Z_{2015} = 0,717 * (-0,262) + 0,847 * 0,231 + 3,107 * 1,022 + 0,42 * 0,691 + 0,995 * 1,222 = 3,887.$$

Таке значення Z означає, що ймовірність банкрутства ПП «МИР» низька, оскільки показник $Z > 3,00$. Головний фактор, який зумовлює це явище - відсутність довгострокових зобов'язань, мала величина поточних зобов'язань і досить висока загальна вартість активів.

$$Z_{2016} = 0,717 * (-0,108) + 0,847 * (-0,052) + 3,107 * 0,583 + 0,42 * 1,714 + 0,995 * 0,683 = 2,46.$$

Вірогідність банкрутства підприємства в 2016 році можлива, але значення показника менше, ніж в 2015 році, що говорить про те, що фінансовий стан підприємства погіршився. Це відбулося за рахунок збільшення поточних зобов'язань.

$$Z_{2017} = 0,717 * (-0,532) + 0,847 * (-0,041) + 3,107 * 0,523 + 0,42 * 1,241 + 0,995 * 0,623 = 2,3.$$

У 2017 році в порівнянні з 2015 та 2016 роками фінансовий стан підприємства погіршився, оскільки $Z < 2,70$ тепер імовірність банкрутства висока. На зміну цього коефіцієнта вплинуло збільшення величини поточних зобов'язань.

$$Z_{2018} = 0,717 * (-0,117) + 0,847 * (-0,012) + 3,107 * 0,541 + 0,42 * 0,842 + 0,995 * 0,654 = 2,6;$$

У 2018 році показник в порівнянні з 2017 роком виріс, але вірогідність банкрутства все ще залишається високою.

$$Z_{2019} = 1,2 * 0,026 - 1,4 * (-0,041) + 3,3 * 0,822 + 0,6 * 1,295 + 1,0 * 0,981 = 3,9.$$

В 2019 році цей показник має найвище значення, $Z > 3,00$ це говорить про те, що вірогідність банкрутства дуже низька.

2. Показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера проведемо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз показника діагностики платіжності Конана и Гольдера
в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	0,158	0,094	0,143	0,052	0,033
X2	1,278	1,362	1,137	1,015	1,109
X3	0,646	1,264	1,131	1,034	0,672
X4	0,591	-2,396	-2,391	-8,777	-4,991
X5	0,603	-0,014	-0,009	-0,122	0,393

Проведем розрахунок показників діагностики платоспроможності Конана и Гольдера на ПП «МИР» по рокам:

$$Z_{2015} = 0,16 * 0,158 - 0,22 * 1,278 + 0,87 * 0,646 + 0,1 * 0,591 - 0,24 * 0,603 = 0,236;$$

$$Z_{2016} = 0,16 * 0,094 - 0,22 * 1,362 + 0,87 * 1,264 + 0,1 * (-2,396) - 0,24 * (-0,014) = 0,98;$$

$$Z_{2017} = 0,16 * 0,143 - 0,22 * 1,137 + 0,87 * 1,131 - 0,1 * -2,391 - 0,24 * -0,009 = 0,753;$$

$$Z_{2018} = 0,16 * 0,052 - 0,22 * 1,015 + 0,87 * 1,034 - 0,1 * -8,777 - 0,24 * -0,122 = 0,172;$$

$$Z_{2019} = 0,16 * 0,033 - 0,22 * 1,109 + 0,87 * 0,672 - 0,1 * -4,991 - 0,24 * 0,393 = -0,237.$$

На підставі розрахунків можна зробити висновки, що з 2015 по 2018 роки підприємству загрозувало банкрутство, оскільки $Z > 0,6$, в 2019 році $Z=0$ це означає, що ПП «МИР» не загрожує банкрутство.

3. Розрахуємо ймовірність банкрутства використовуючи модель Ліса.

Таблиця 3.3

Динаміка коефіцієнтів Ліса в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	0,337	0,269	0,425	0,451	0,416
X2	0,33	-0,019	-0,024	0,034	0,043
X3	0,051	-0,013	-0,035	-0,047	-0,091
X4	0,692	1,714	1,221	0,839	1,293

Проведемо розрахунки показників ймовірності банкрутства ПП «МИР» за 2015-2019 роки:

$$Z_{2015} = 0,063 * 0,337 + 0,092 * 0,33 + 0,057 * 0,051 + 0,001 * 0,692 = 0,242;$$

$$Z_{2016} = 0,063 * 0,269 + 0,092 * (-0,019) + 0,057 * (-0,013) + 0,001 * 1,714 = 0,17;$$

$$Z_{2017} = 0,063 * 0,425 - 0,092 * -0,024 - 0,057 * -0,035 + 0,001 * 1,221 = 0,022;$$

$$Z_{2018} = 0,063 * 0,451 - 0,092 * 0,034 - 0,057 * -0,047 + 0,001 * -0,839 = 0,03;$$

$$Z_{2019} = 0,063 * 0,416 - 0,092 * 0,043 - 0,057 * -0,091 + 0,001 * 1,293 = 0,0308.$$

ПП «МИР» в 2019 році загрожує банкрутство ($Z < 0,034$), але динаміка цього показника за досліджуваний період мала тенденцію до зменшення. Причина цього явища - збільшення позикового капіталу та зменшення балансової вартості власного капіталу.

4. Розрахунок ймовірності банкрутства за коефіцієнтом Таффлера.

Проведені розрахунки коефіцієнтів на 2015-2019 роки свідчать:

$$Z_{2015} = 0,53 * 1,37 + 0,13 * 0,576 + 0,18 * 0,163 + 0,16 * 0,094 = 0,837;$$

$$Z_{2016} = 0,53 * (-0,266) + 0,13 * 0,741 + 0,18 * 0,166 + 0,16 * (-0,044) = -0,025;$$

$$Z_{2017} = 0,53 * (-0,526) + 0,13 * 0,933 + 0,18 * 0,081 + 0,16 * (-0,044) = -0,152;$$

$$Z_{2018} = 0,53 * (-0,075) + 0,13 * 0,823 + 0,18 * 0,24 + 0,16 * (-0,014) = 0,1;$$

$$Z_{2019} = 0,53 * (-0,045) + 0,13 * 1,045 + 0,18 * 0,144 - 0,16 * -0,037 = 0,14.$$

Таблиця 3.4

Динаміка коефіцієнтів Таффлера в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	1,37	-0,266	-0,526	-0,075	-0,045
X2	0,576	0,741	0,933	0,823	1,045
X3	0,163	0,166	0,081	0,24	0,144
X4	0,094	-0,044	-0,044	-0,014	-0,037

Розраховані дані коефіцієнта Таффлера показують, що з 2016 по 2019 рік підприємству загрожує банкрутство ($Z < 0,2$), але з кожним наступним роком ситуація на підприємстві поліпшується, про що свідчить зростання коефіцієнта з -0,025 по 0,14.

5. Коефіцієнт прогнозу ймовірності банкрутства ПП «МИР».

Таблиця 3.5

Динаміка коефіцієнтів прогнозу ймовірності банкрутства ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	2,36	1,576	1,799	2,189	1,765

X2	-0,758	-0,349	-0,078	-0,214	0,042
----	--------	--------	--------	--------	-------

Розрахунок коефіцієнтів прогнозу ймовірності банкрутства на ПП «МИР» за 2015-2019 роки:

$$Z_{2015} = -0,3847 - 1,0736 * 2,36 + 0,579 * (-0,758) = -3,01;$$

$$Z_{2016} = -0,3847 - 1,0736 * 1,576 + 0,579 * (-0,349) = -1,5;$$

$$Z_{2017} = -0,3847 - 1,0736 * 1,799 + 0,579 * (-0,078) = -1,61;$$

$$Z_{2018} = -0,3847 - 1,0736 * 2,189 + 0,579 * (-0,214) = -2,84;$$

$$Z_{2019} = -0,3847 - 1,0736 * 1,765 + 0,579 * 0,042 = -2,262.$$

Коефіцієнт прогнозу ймовірності банкрутства показує, що на протязі аналізованого періоду з 2015 року по 2019 рік вірогідність банкрутства не велика ($Z < 0$).

6. Дискриміна 5-факторна модель (Сайфуліна Р.С. і Кадикова Г.Г.).

Таблица 3.6

Динаміка коефіцієнтів дискримінантної 5-факторної моделі
в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	-0,755	-0,347	-0,077	-0,216	0,036
X2	2,35	1,576	1,821	2,212	1,772
X3	2,48	0,916	0,942	1,176	1,453
X4	6,18	3,356	6,722	2,761	5,821
X5	0,572	-0,073	-0,083	-0,033	-0,07

Проведемо розрахунок дискримінантної 5-факторної моделі за аналізований період:

$$Z_{2015} = 2 * (-0,755) + 0,1 * 2,35 + 0,08 * 2,48 + 0,45 * 6,18 + 0,572 = 2,28;$$

$$Z_{2016} = 2 * (-0,347) + 0,1 * 1,576 + 0,08 * 0,916 + 0,45 * 3,356 - 0,073 = 0,964;$$

$$Z_{2017} = 2 * -0,077 + 0,1 * 1,821 + 0,08 * 0,942 + 0,45 * 6,722 - 0,083 = 3,035;$$

$$Z_{2018} = 2 * -0,216 + 0,1 * 2,212 + 0,08 * 1,176 + 0,45 * 2,761 - 0,033 = 1,04;$$

$$Z_{2019} = 2 * 0,036 + 0,1 * 1,772 + 8 * 1,453 + 0,45 * 5,821 + 0,069 = 2,9.$$

Проаналізувавши коефіцієнти дискримінантної 5-факторної моделі на приватному підприємстві «МИР» з 2015 по 2019 рік констатуємо, що фінансовий стан є задовільним ($Z > 1$).

7. Універсальна дискримінантна функція, яка розроблена на основі кращих методик прогнозування банкрутства і має вигляд в таблиці 3.7.

Проведем розрахунок універсальної дискримінантної функції ПП «МИР» за 2015-2019 роки:

$$Z_{2015} = 1,5 * (-0,415) + 0,08 * 1,711 + 10 * 0,229 + 5 * 0,23 + 0,3 * 0,18 + 0,1 * 1,03 = 3,12;$$

Таблиця 3.7

Динаміка коефіцієнтів універсальної дискримінантної функції
в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	-0,415	0,015	0,021	0	0
X2	1,711	2,68	2,215	1,826	2,287
X3	0,229	-0,055	-0,037	-0,015	-0,041
X4	0,23	-0,078	-0,075	-0,029	-0,047
X5	0,18	0,275	0,25	0,38	0,245
X6	1,03	0,583	0,516	0,539	0,818

$$Z_{2016} = 1,5 * 0,015 + 0,08 * 2,68 + 10 * (-0,052) + 5 * (-0,078) + 0,3 * 0,275 + 0,1 * 0,582 = -0,512;$$

$$Z_{2017} = 1,5 * 0,021 + 0,08 * 2,215 - 10 * -0,037 - 5 * -0,075 + 0,3 * 0,25 + 0,1 * 0,516 = -0,456;$$

$Z_{2018} = 0,08 * 1,826 - 10 * -0,015 - 5 * -0,029 + 0,3 * 0,38 + 0,1 * 0,539 = 0,024;$

$Z_{2019} = 0,08 * 2,287 - 10 * -0,041 - 5 * -0,047 + 0,3 * 0,245 + 0,1 * 0,818 = -0,0333.$

У 2019 році в порівнянні з 2017 роком підприємству загрожує банкрутство.

8. Коефіцієнт Бівера, який розраховується лише за допомогою однієї змінної і результат визначається по числовому значенню.

Таблиця 3.8

Аналіз коефіцієнта Бівера в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Z	0,485	0,265	0,02	0,19	0,0068

На підприємства ПП «МИР» баланс на протязі 2015 року і 2019 року є задовільним.

9. Модель Спрінгейта, яка будується на основі дослідження впливу 19 фінансових показників і має вигляд:

Таблиця 3.9

Аналіз моделі Спрінгейта в ПП «МИР»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X1	-0,255	-0,1	0,525	-0,1	0,01
X2	0,219	-0,045	-0,038	-0,01	-0,036
X3	1,35	-0,045	-0,54	-0,058	0,03
X4	1,015	0,575	0,518	0,535	0,815

Проведемо розрахунок коефіцієнтів моделі Спрінгейта на ПП «МИР» за 2015-2019 роки:

$$Z_{2015} = 1,03 * (-0,255) + 3,07 * 0,219 + 0,66 * 1,35 + 0,4 * 1,015 = 1,744;$$

$$Z_{2016} = 1,03 * (-0,1) + 3,07 * (-0,045) + 0,66 * (-0,045) + 0,4 * 0,575 = -0,051;$$

$$Z_{2017} = 1,03 * 0,525 - 3,07 * -0,038 - 0,66 * -0,54 + 0,4 * 0,518 = 0,27;$$

$$Z_{2018} = 1,03 * -0,1 - 3,07 * -0,01 - 0,66 * -0,058 + 0,4 * 0,535 = 0,03;$$

$$Z_{2019} = 1,03 * 0,01 - 3,07 * -0,36 + 0,66 * -0,03 + 0,4 * 0,815 = 0,02$$

Виходячи з розрахунків, на протязі 4 років з 2016 по 2019 рік приватне підприємство «МИР» є потенційним банкрутом ($Z < 0,862$). Це обумовлено тим, що хоча короткострокова дебіторська заборгованість підприємства є низька, але вона не покриває збитки підприємства.

10. Модель діагностики банкрутства сільськогосподарських підприємств.

Розрахуємо реальні можливості відновлення платоспроможності.

$$K_v = K_{vн} + 6 / T (K_{vк} - K_{vн}) / 2 . \quad (2.3)$$

$$K_{v2015} = 11,54 + 6 / 12(8,29-11,54)/2 = -0,22.$$

$$K_{v2016} = 8,26 + 6 / 12 (1,82-8,26) / 2 = 0,09.$$

$$K_{v2017} = 1,82 + 6 / 12 (2,19-1,82) / 2 = 1,915.$$

$$K_{v2018} = 2,19 + 6 / 12 (1,75-2,19) / 2 = 2,09.$$

$$K_{vн2019} = 2,19 + 6 / 12 (1,75-2,19) / 2 = 2,09.$$

Коефіцієнт відновлення платоспроможності становив більше 1 протягом 2016-2019 років, що свідчить про реальну можливість підприємства її відновити.

Зведемо всі моделі в додаток Б та проаналізуємо, яка з них найкраще характеризує ПП «МИР».

Аналізуючи додаток Б, можна зробити висновок, що найкраще стан підприємства показує показник діагностики банкрутства с.-г. підприємств, тому він буде самим доцільним для використання на підприємстві.

Отже, проведений аналіз ймовірності банкрутства за різними моделями визначення банкрутства свідчить про те, що за моделлю Спрінгейта, Таффлера, і Альтмана приватне підприємство «МИР» банкрут, а за моделлю Бівера, 5 факторної моделі та дискримінантної воно має нестійке фінансове становище.

3.2. Прогнозний баланс, як напрям вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства

Головна роль у вдосконаленні комплексної оцінки фінансового стану ПП «МИР» відводиться широкому використанню внутрішніх механізмів фінансової стабілізації. Це пов'язано з тим, що успішне застосування цих механізмів дозволяє не тільки зняти фінансовий стрес загрози банкрутства, а й значною мірою позбавити підприємство від залежності використання позикового капіталу, прискорити темпи його економічного розвитку.

Функції антикризового управління є функціями управління, однак вони постійно змінюються. Підвищується роль проведення вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства, що дозволяє виявити симптоми кризи.

Фінансова стабілізація підприємства в умовах комплексної оцінки фінансового стану послідовно здійснюється за такими основними етапами:

1. Усунення неплатоспроможності (відновлення здатності до здійснення платежів по своїх невідкладних фінансових зобов'язаннях з тим, щоб попередити виникнення процедури банкрутства). Сутність даного етапу стабілізаційної програми полягає у маневреності грошовими потоками для заповнення розриву між їх витрачанням і надходженням. Маневреність здійснюється як вже отриманими і матеріалізованими в активах підприємства засобами, так і тими, що можуть бути отримані, якщо підприємство подолає кризу. Заповнення «кризової ями» може бути здійснено збільшенням надходжень грошових коштів, за рахунок переведення активів підприємства в грошову форму шляхом реалізації: короткострокових фінансових вкладень, дебіторської заборгованості, запасів готової продукції, надлишкових виробничих запасів, інвестицій, нерентабельних виробництв та об'єктів невиробничої сфери.

2. Відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги), що полягає в - максимально швидкому і радикальному зниженні неефективних витрат. Хоча неплатоспроможність підприємства може бути усунута протягом короткого періоду за рахунок здійснення реалізації «непотрібних» активів, причини, що генерують неплатоспроможність, можуть залишатися але незмінними, якщо не буде відновлена до небезпечного рівня фінансова стійкість сільськогосподарського підприємства.

3. Забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді, яке можливо тільки при збільшенні грошового потоку від основної діяльності сільськогосподарського підприємства. Основними завданнями на даному етапі є: підвищення конкурентних переваг сільськогосподарської продукції.

Узагальнення існуючого досвіду з урахуванням сформованої ситуації, дозволило виявити основні шляхи скорочення матеріальних витрат:

- підвищення врожайності сільськогосподарських культур. Основні витрати по вирощуванню сільськогосподарських культур здійснюються незалежно від рівня врожайності і продуктивності.;

- удосконалювати галузеву структуру підприємства орієнтуючись на вимоги ринку, сприяти при цьому раціональній концентрації виробництва, яка забезпечит доцільне якісне використання ресурсів та якнайшвидше впровадження досягнень НТП та прогресивної практики.

- покращення технічного стану виробництва у впровадженні новітніх технологій, механізації й автоматизації виробничих процесів, запровадження нових сучасних сортів рослин, найбільш ефективних добрив, пестицидів тощо;

- сила ефекту народногосподарських та галузевих факторів (змінювання ціни матеріальних засобів та реформування оплати праці; змінювання розміщення споживачів сільськогосподарської продукції та постачальників матеріально-технічних засобів).

У другому розділі роботи був проведений комплексна оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства та аналіз

ймовірності банкрутства, в результаті чого виявлені слабкі сторони його фінансової діяльності. Протягом 2015-2019 роки фінансовий стан підприємства характеризується як стійкий, підприємство є платоспроможним, ліквідним, рентабельним і фінансово залежним, але вказані показники щороку знижуються, що може привести до банкрутства. Щоб підприємство не досягла такого рівня потрібно чітко окреслити фінансову політику підприємства.

Фінансова стабілізація на ПП «МИР» здійснюються за трьома етапами:

- 1) підтримання платоспроможності;
- 2) відновлення фінансової стійкості;
- 3) забезпечення фінансової рівноваги на протязі тривалого періоду.

Для подальшого прогнозування діяльності підприємства, та знаходження методів виходу з кризи розробимо прогнозний баланс на 2020 рік. Для складання прогнозного балансу врахуємо наступні рішення керівництва:

1. Виручку від реалізації продукції підприємством планується збільшити на 20%.
2. З ціллю стимулювання продажів, погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи й послуги планується збільшити на 2 дні.

Таблиця 3.10

Прогнозний баланс ПП «МИР» станом на 01.01.2020 року, тис. грн

Стаття	На 01.01.2019 року	Додаткові умови	На 01.01.2020 року
Основні засоби	15432	0,85	13117,2
Виробничі запаси	599	1,2	718,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги	-	Подовжити на 2 дні	9,72
Інша поточна дебіторська заборгованість	45		15
Інші оборотні активи	-		1039,28
Баланс	16426		14900

Додатковий капітал	217	1,2	260,4
Резервний капітал	1738		1600
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	11041		12437,46
Кредити банків	1075		75,0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	245	Зменшити на 15 днів	215,74
Поточні зобов'язання за розрахунками:	791		261,0
У тому числі з оплати праці	56	Зменшити на 10 %	50,4
Баланс	16426		14900

3. На вимоги постачальників погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи й послуги потрібно зменшити на 20 днів.
4. Щодо заборгованості з оплати праці підприємство працює над скороченням на 10%.
5. Основні засоби підприємство використовує лише на 85%, а тому їх ріст у прогнозному році не передбачається.
6. Розрахунки по кредитах, планується скоротити на 90%.

Прогнозний баланс станом на 1.01.2020 розглянемо в таблиці 3.10.

У нашому випадку підприємство володіє основними засобами, які вищі за потребу в них на 15%. Звідси прогнозована вартість основних засобів становитиме 13117,2 тис. грн (15432*0,85). А отже, у прогнозованому балансі сума від зменшення основних засобів 2314,8 тис. грн. (15432-13117,2), ці кошти будуть направлені на погашення кредиту.

У звітному році середній термін погашення коштів дебіторами підприємства становив:

$$[(4,28+1,5) * 360] / 364,8 = 5,7 \text{ днів.}$$

Відповідно для дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги він складає:

$$(5,57 * 360) / 364,8 = 5,5.$$

З метою стимулювання продажу, погашення дебіторської заборгованості за товари роботи послуги прогнозується подовжити на 2 дні. Тоді прогнозована дебіторська заборгованість товарного характеру становитиме:

$$[4205,0*(5,5+2,0)]/360 = 7,6.$$

Загальна сума дебіторської заборгованості для включення до прогнозного балансу складе:

$$[(6,05-4,28)*1,2]+ 7,6 = 9,72 \text{ тис. грн.}$$

Аналогічно проводиться прогноз формування статей пасиву балансу. Зокрема, в наслідок посилення вимог з боку кредиторів термін відстрочки оплати за товари, роботи, послуги скорочується на 15 днів. Це призведе до наступних коригувань кредиторської заборгованості товарного характеру:

$$(391,9*360)/4205,0 = 33,47.$$

Визначаємо прогнозований залишок кредиторської заборгованості товарного характеру:

$$[4205,08(33,47-15)]/360 = 215,74.$$

Визначаємо прогнозний обсяг поточних зобов'язань:

$$[(208,7-19,1)*1,2]+33,47 = 261,0 \text{ тис. грн.}$$

В рамках етапу усунення неплатоспроможності застосовуються незвичайні заходи, до яких належать: продаж частини нерухомого майна; збільшення статутного капіталу, залучення довгострокових кредитів для поповнення оборотних активів; отримання цільового фінансування з бюджету.

І все ж головне в серії необхідних перетворень - це реалізація нового підходу до управління собівартістю продукції, так як на підприємстві, що аналізується основною причиною отримання збитків є різке підвищення собівартості продукції внаслідок подорожчання матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва продукції (енергоресурси, насіння, добриво, газ - подорожчали на 30-50%), тоді як ціна реалізації продукції підвищилася незначно, всього на 1,5 - 2%. Для цього доведеться відмовитися від багато

чого, що зазвичай прийнятно в стандартній фінансовій та виробничого середовища, вибрати найбільш ефективні продовження вже діючих технологічних процесів, кардинально змінити колишні вартісні орієнтації, проводити жорстке управління структурою собівартості продукції. Необхідно оновити технічну базу підприємства для підвищення продуктивності, так як на цьому підприємстві більше 73% основних засобів зношені, тобто проводиться не ефективна політика управління основними засобами, підприємство не повністю використовує виробничу потужність.

Систематичне отримання прибутку є необхідною метою підприємницької діяльності будь-якого підприємства. Тому домінуючою проблемою для підприємства є максимізація прибутку, що означає розробку стратегії на систематичне збільшення прибутку і мінімізацію витрат:

- проведення масштабної й ефективної політики в галузі підготовки персоналу, що представляє собою особливу форму вкладення капіталу;
- підвищення ефективності діяльності підприємства зі збуту продукції. Перш за все, необхідно більше уваги приділяти підвищенню швидкості руху оборотних коштів, скороченню усіх видів запасів, домагатися максимально швидкого просування продукції від виробника до споживача;
- покращувати якість виробленої продукції, що призведе до конкурентоспроможності і зацікавленості вибору даного підприємства замовниками робіт;
- так само не останню роль займає збільшення об'єму виробництва виконуваних робіт за рахунок більш повного використання виробничих потужностей підприємства;
- скорочення витрат на виробництво за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, матеріалів, палива, електроенергії, обладнання;
- застосування найсучасніших механізованих і автоматизованих засобів для виконання робіт.

В результаті проведеного аналізу фінансового стану підприємства можна зробити висновок, що аналізоване господарство знаходиться в стійкому фінансовому становищі.

В державному бюджеті на 2020 рік передбачена фінансова підтримка підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів у загальній сумі понад 500 млн. грн. - положення 3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 23.12.19 року № 2857-VI.

ПП «МИР» може розраховувати на компенсацію оскільки відповідає одразу двом критеріями.

1. Підприємство взяло кредит у національній валюті на короткостроковий період в період з 2019-2020 рік.
2. Сума відсотку за залученими кредитами, і за додатковими договорами по банківському обслуговуванню не перевищує 21% річних.

По кредиту, залучених в національній валюті, сільськогосподарське підприємство по праву може розраховувати на допомогу в розмірі подвійної облікової ставки НБУ, яка діє на дату нарахування відсотків за використання кредитних коштів.

На нарахування кредиту можна розраховувати, при наявності підтверджуючих документів на отримання товарів, робіт, послуг сплачених за рахунок кредитних коштів.

Отже, отримавши державний кредит в розмірі 580 тис. грн., ПП «МИР» може купити елітні сорти насіння сої.

Розрахунок прогнозної суми прибутку при використанні високо-якісних сортів сої наведемо в таблиці 3.11.

Дані таблиці 3.11 свідчать, що при використанні якісного посадкового матеріалу приватне підприємство «МИР», може збільшити свій прибуток на 895 тис. грн., що дасть змогу покрити отриманий кредит в сумі 580 тис. грн., та розвивати підприємство в наступному періоді.

Таблиця 3.11

Порівняльний аналіз прогнозної суми прибутку ПП «МИР»

Показник	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 року від 2019 року (+;-)
Площа посіву, га	179,0	200,0	21,0
Вироблено продукції, ц	3787,0	6000,0	2213,0
Врожайність, ц/га	21,0	30,0	9,0
Затрати на насіння, тис. грн.	97,7	150,0	52,3
Повна собівартість, тис. грн.	1113,7	1220,0	106,3
Чистий дохід, тис. грн.	964,8	1860,0	895,2

В процесі розробки фінансового плану визначили: витрати на реалізовану продукцію, виручка від реалізації, грошові накопичення, амортизація.

Він є орієнтиром для фінансової роботи підприємств у плановому році.

Розглянемо фінансовий план ПП «МИР» на 2020 рік в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Фінансовий план на 2020 рік ПП «МИР»

Показник	Всього	в т.ч. по кварталам			
		1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції	7623,3	652,3	959,5	4511,5	1503
ПДВ	700,8	63,3	47,2	472,4	116,9
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	6922,5	589	912,3	4039,1	1386,1
Собівартість реалізованої продукції	3066,7	136,1	201,7	2222,1	506,8
Чистий дохід (збиток)	3855,8	21,8	18,6	355,3	41,8
Планове розподілення прибутку					
Відрахування в фонд матеріального заохочення	22,8	3,8	4,9	11	3,1
Відрахування в страховий фонд	44,8	7,7	10,1	20,1	6,9
Кошти інших фондів	602	87,1	101,7	315	98,2
Елементи операційних витрат					
Матеріальні витрати	280	28,6	94	132,3	25,1
Витрати на оплату праці	163,1	16,3	30,1	106,1	13,6
Відрахування на соціальні заходи	28,3	3,4	9,3	9,8	5,8
Амортизація	97,4	24,3	24,3	24,5	24,3

Інші витрати	33,2	3,8	12	14,6	2,8
--------------	------	-----	----	------	-----

Аналізуючи таблицю 3.12 ми можемо зробити висновок про те, що підприємство в 2020 році планує збільшити прибуток і знизити витрати. Підприємство збільшує чистий дохід від реалізації за рахунок зниження собівартості товару, а собівартість товару в свою чергу, знижує за рахунок зменшення транспортних витрат, так як більше продукції буде використовуватися в господарстві.

Отже, постійний оперативний контроль, який здійснюється за допомогою платіжного календаря, є надзвичайно важливим засобом виконання поточного фінансового плану – плану доходів і витрат підприємства.

Розглянемо графічно співвідношення виручки та собівартості по квартально на ПП «МИР» в 2020 році на рисунку 3.1.

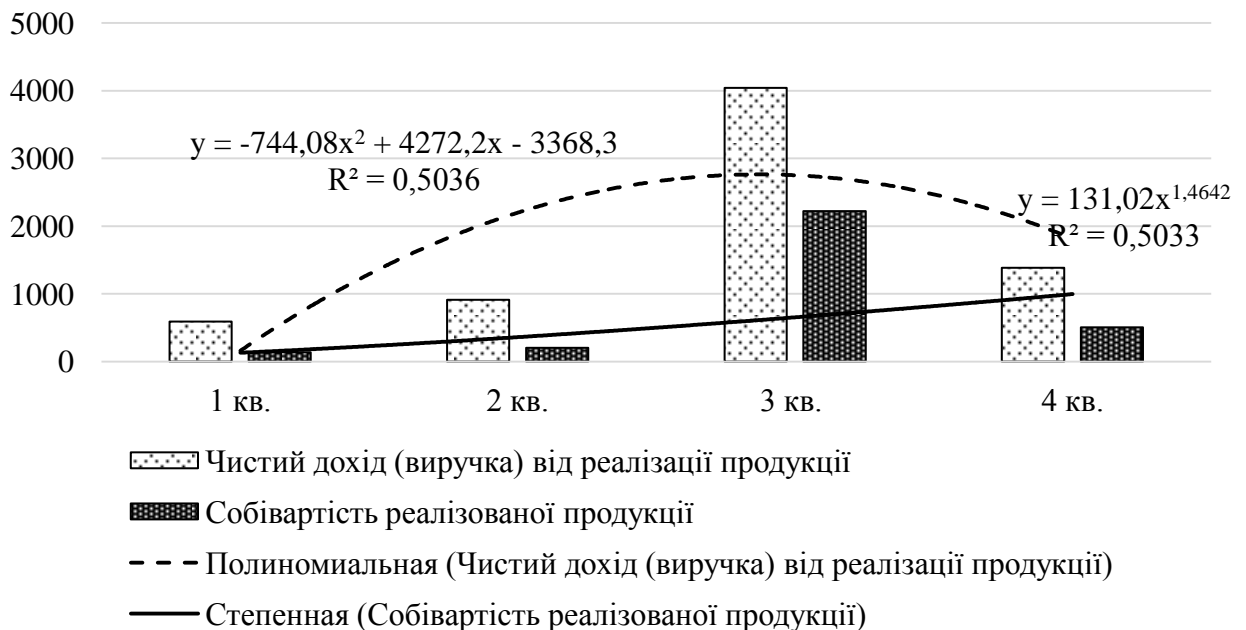

Рис. 3.1. Співвідношення виручки та собівартості на ПП «МИР» в 2020 році, тис. грн.

Аналізуючи рис. 3.1 можна зробити висновок, що виручка від реалізації товарів, робіт послуг, значно перевищує собівартість виробленої продукції.

Спрогнозуємо розмір чистого доходу від реалізації ПП «МИР» на 2020 рік перший та другий квартали на рисунку 3.1, використовуючи поліноміальний трендовий аналіз.

Розрахуємо прогнозні значення чистого доходу від реалізації ПП «МИР» на 2020 рік перший та другий квартали:

$$1 \text{ кв. } 2020 \text{ р.} = -744,08 * 25 + 4272,2 * 5 - 3368,3 = -609,3 \text{ тис. грн.}$$

$$2 \text{ кв. } 2020 \text{ р.} = -744,08 * 36 + 4272,2 * 6 - 3368,3 = -4521,98 \text{ тис. грн.}$$

Отже, рівняння поліноміального тренду чистого доходу від реалізації ПП «МИР» $y = -744,08 * x^2 + 4272,2 * x - 3368,3$ свідчить про поступове зменшення чистого доходу від реалізації ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогнозні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,36 %.

І прогнозні значення чистого доходу від реалізації ПП «МИР» становитимуть -609,3 тис. грн. в 1 кв. 2020 р. і -4521,98 тис. грн. в 2 кв. 2020 року.

Спрогнозуємо розмір собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» на 2020 рік перший та другий квартали на рисунку 3.1, використовуючи степеневий трендовий аналіз.

Розрахуємо прогнозні значення собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» на 2020 рік перший та другий квартали:

$$1 \text{ кв. } 2020 \text{ р.} = 131,02 * 5^{1,4642} = 1382,83 \text{ тис. грн.}$$

$$2 \text{ кв. } 2020 \text{ р.} = 131,02 * 6^{1,4642} = 1805,95 \text{ тис. грн.}$$

Отже, рівняння степеневого тренду собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» $y = 131,02 * x^{1,4642}$ свідчить про поступове збільшення собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогнозні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,33 %.

І прогнозні значення собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» становитимуть 1382,83 тис. грн в 1 кв. 2020 р. і 1805,95 тис. грн в 2 кв. 2020 року.

3. Проведений аналіз ймовірності банкрутства за різними моделями визначення банкрутства свідчить про те, що за моделлю Спрінгейта, Таффлера, і Альтмана приватне підприємство «МИР» банкрут, а за моделлю Бівера, 5 факторної моделі та дискримінантної воно має нестійке фінансове становище.

4. Фінансова стабілізація на ПП «МИР» здійснюються за трьома етапами: підтримання платоспроможності; відновлення фінансової стійкості; забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді.

5. ПП «МИР» може розраховувати на компенсацію оскільки відповідає одразу двом критеріям: підприємство взяло кредит у національній валюті на короткостроковий період в період з 2019-2020 рік; сума відсотку за залученими кредитами, і за додатковими договорами по банківському обслуговуванню не перевищує 21% річних.

6. Визначено, що при використанні якісного посадкового матеріалу приватне підприємство «МИР», може збільшити свій прибуток на 895 тис. грн., що дасть змогу покрити отриманий кредит в сумі 580 тис. грн., та розвивати підприємство в наступному періоді.

7. Підприємство в 2020 році планує збільшити прибуток і знизити витрати. Підприємство збільшує чистий дохід від реалізації за рахунок зниження собівартості товару, а собівартість товару в свою чергу, знижує за рахунок зменшення транспортних витрат, так як більше продукції буде використовуватися в господарстві.

8. Рівняння поліноміального тренду чистого доходу від реалізації ПП «МИР» $y = -744,08 * x^2 + 4272,2 * x - 3368,3$ свідчить про поступове зменшення чистого доходу від реалізації ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогностні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,36 %

9. Рівняння степеневого тренду собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» $y = 131,02 * x^{1,4642}$ свідчить про поступове збільшення

собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогностні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,33 %.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведеного нами дослідження на тему «Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства» можна зробити наступні висновки:

1. Комплексна оцінка майнового й фінансово-економічного стану підприємства дозволяє отримати інформаційну базу для прийняття будь-яких управлінських та фінансових рішень. В умовах нестабільності діяльності підприємства, яка спонукає до вибору методологічної бази фінансового обліку, спливає проблема визначення показників, що придатні для порівняння. У результаті, підвищені вимоги до вибору переліку облікових принципів, методів та прийомів задля визначення показників бухгалтерської фінансової звітності.

2. Надано авторське визначення вивчаємії категорії, а саме комплексна оцінка фінансового стану - це сукупність методів та прийомів

коефіцієнтного аналізу господарської діяльності, відповідно галузі народного господарства, в якій функціонує підприємство задля отримання результатів що відповідають їх реальному становищу.

3. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства - це скрінінг фінансового стану підприємства, який дозволяє визначити недоліки й прорахунки щодо виявлення та мобілізації внутрішньогосподарських резервів, приросту доходів та прибутків, зниження витрат виробництва, підвищення рентабельності, покращення фінансово-господарської діяльності підприємства загалом. Під час фінансового планування та прогнозування використовуємо напрацьовані матеріали аналізу.

4. Головні призначення фінансової звітності підприємства зводяться до окреслення інформації, що надає достовірне та цілковите уявлення щодо майнового та фінансового стану підприємства. Однак, певний період фінансова звітність українських підприємств не відповідає таким вимогам. Справа у тому, що на практиці працівники фінансово-бухгалтерських відділів вважають, що головною, навіть єдиною, ціллю зведення бухгалтерської звітності є її подання до державних контролюючих органів.

5. Показник фінансового левериджу дорівнює 0,1 в 2019 році, що менше показника в 2015 році на 0,22, адже підприємство немає довгострокових фінансових зобов'язань. Коефіцієнт фінансової стійкості за досліджуваний період збільшився на 1,79 %. Нормативне значення показника дорівнює 0,85-0,90. В 2019-2019 роках коефіцієнт фінансової стійкості відповідає нормативним значенням та підтверджує підвищення фінансової стабільності підприємства.

6. Коефіцієнт поточної ліквідності щороку зменшувався протягом аналізованого періоду 2015-2019 років та в 2019 році становив 0,64. Це характеризує достатність обігових коштів для своєчасного погашення боргів підприємства.

7. Загальна сума активів збільшилася на 1259 тис. грн. або більш, ніж на 7 %. Це збільшення відбулось, головним чином, за рахунок значного

збільшення (+186,62 %) оборотних активів. Однак незначним є зменшення суми основних засобів сільськогосподарського підприємства (в абсолютному вимірюванні – на 10 тис. грн.)

8. Зазначаємо, що зобов'язання підприємства ПП «МИР» збільшилися, у тому числі довгострокові зобов'язання і забезпечення збільшилися на 36 тис. грн. (2,85 %), а поточні зобов'язання і забезпечення – на 901 тис. грн (+41,58 %). Сталося це через значне зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 130,00 тис. грн (-53,06 %). Отже, підприємство без запізнення розрахувалося з постачальниками за товари і виконані роботи й отримані послуги. Проте дещо збільшилася поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці (+12,50 %). Динаміка показників ліквідності є позитивною через зниження поточних зобов'язань, що покращує фінансову стійкість.

9. Процентна частина оборотних активів в балансі підприємства є не вагомою: з початку року вона складала більше 4,14 %. Проте на протязі аналізованого року сталося підвищення цієї частки, а на кінець року частка збільшилась майже утричі та закріпилась на позиції 11,02 %. Погоджуємося з тим, що низьке значення частки оборотних коштів негативно впливає на показники фінансової стійкості й ліквідності, тому що підтверджує скорочення запасів, об'ємів виробництва, готівки для купівлі матеріально-речових засобів виробництва.

10. Проаналізувавши баланс сільськогосподарського підприємства в горизонтальному та вертикальному розрізах можемо констатувати, що сільськогосподарському підприємству щороку не вистачає оборотних активів.

На основі отриманих висновків можна запропонувати наступні пропозиції з вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану ПП «МИР» в умовах фінансової нестабільності:

1. Проведений аналіз ймовірності банкрутства за різними моделями визначення банкрутства свідчить про те, що за моделлю Спрінгейта,

Таффлера, і Альтмана приватне підприємство «МИР» банкрут, а за моделлю Бівера, 5 факторної моделі та дискримінантної воно має нестійке фінансове становище.

2. Фінансова стабілізація на ПП «МИР» здійснюються за трьома етапами: підтримання платоспроможності; відновлення фінансової стійкості; забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді.

3. ПП «МИР» може розраховувати на компенсацію оскільки відповідає одразу двом критеріями: підприємство взяло кредит у національній валюті на короткостроковий період в період з 2019-2020 рік; сума відсотку за залученими кредитами, і за додатковими договорами по банківському обслуговуванню не перевищує 21% річних.

4. Визначено, що при використанні якісного посадкового матеріалу приватне підприємство «МИР», може збільшити свій прибуток на 895 тис. грн., що дасть змогу покрити отриманий кредит в сумі 580 тис. грн., та розвивати підприємство в наступному періоді.

5. Підприємство в 2020 році планує збільшити прибуток і знизити витрати. Підприємство збільшує чистий дохід від реалізації за рахунок зниження собівартості товару, а собівартість товару в свою чергу, знижує за рахунок зменшення транспортних витрат, так як більше продукції буде використовуватися в господарстві.

6. Рівняння поліноміального тренду чистого доходу від реалізації ПП «МИР» $y = -744,08 * x^2 + 4272,2 * x - 3368,3$ свідчить про поступове зменшення чистого доходу від реалізації ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогностні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,36 %. Рівняння степеневого тренду собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» $y = 131,02 * x^{1,4642}$ свідчить про поступове збільшення собівартості реалізованої продукції ПП «МИР» з кожним роком на наступні прогностні періоди, з прогнозованою ймовірністю 50,33 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Altman E. Corporate Financial Distress and Bankruptcy: Predict and Avoid Bankruptcy, Analyze and Invest in Distressed Debt, 3rd Edition . E. Altman, E. Hotchkiss. John Wiley and Sons, Ltd. 2006. 368 p. ISBN: 978-0-471-69189-1.
2. Altman E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. "The Journal of Finance". №4. 1968, p. 589-609.
3. Beaver William H. Financial Ratios as Predictors of Failure, Empirical Research in Accounting Selected Studies. William H. Beaver, 1966. Supplement to Journal of Accounting Research. 4. pp.71-111.
4. Beermann K. Prognosemöglichkeiten von Kapitalverlusten mit Hilfe von Jah' resabschluss. "Schriftenreihe des Instituts für Revisionswesen der Westfälischen Wilhelms'Universität Münster". Band 11. 1976. Düsseldorf, S. 118-121.

5. Frey, L. Rena Staatliche Finanzhilfen far Airlines und Airports? Wirtschaftswissenschaftliche Betrachtungen zum Fall Swissair. Wirtschaftswissenschaftliches Zentrum WWZ der Universitat Basel, 2001.
6. Fulmer J.G. Jr. Bankruptcy Classification Model for Small Firms. JG Jr. Fulmer, J.E. Moon, T. A. Gavin, M.J. Erwin. Journal of commercial Bank Lending. 1984.
7. Liu J. The Faltham-Ohlson. Model: Empirical Implications Anderson School of Management. J. Liu, J.A. Ohlson. U.C.L.A., Los Angeles. Stern School of Business, N.Y.U., New York. 1999. 400 p.
8. Springate, Gordon L.V. «Predicting the Possibility of Failure in a Canadian Firm» . Gordon LV Springate . Unpublished M.B.A. Research Project, Simon Fraser University, January 1978. 200 p.
9. Toffler R., Tishaw H. Going, going, gone - four factors which predict "Accountancy", March 1977, p. 50-54.
10. Авдющенко А.С. Обґрунтування можливості використання агрегованого показника для оцінки економічного стану підприємства. Науковий вісник НГУ №5. 2010. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
11. Аналіз фінансового стану підприємства. Оцінка ймовірності банкрутства Модель Альтмана (Z модель). Приклад розрахунку. URL: http://afdanalyse.ru/publ/bankrostvo.bankrot_1.13-1-0-10
12. Аналіз фінансового стану підприємства. Оцінка ймовірності банкрутства. Модель Таффлера і Тішоу. URL: http://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz.1.bankrot_tafler.13-1-0-37
13. Арутюнян А.Б. Опыт применения моделей Фулмера и Спрингейта в оценке венгерских предприятий сельского хозяйства. Аудит и финансовый анализ. М.: 2002. №2. С. 200-204.
14. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
15. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. М.: Финансы и статистика, 2000. 208с.

16. Барановська О.М. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. № 12. URL:http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/vpabia/2008_12.stat.UDK%20334.htm.pdf.
17. Баренбойм П. Правові основи банкрутства: навч. посіб. М.: Білі леви. 1995. 200 с.
18. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
19. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія. За ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. С. 151–156.
20. Биба В.В., Гаташ В.С. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України. Зб. наук. праць (галузеве машинобудування, будівництво). Полтава: ПолтНТУ, 2013. Вип. 4 (39). Т. 2. С. 3–9.
21. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. Фінанси України № 3. 2005. С.15-21.
22. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. К.: Ника-Центр, 1999. Т. 2. 512 с.
23. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов: Пер. с англ. М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 1997. 1120 с.
24. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств. Економічні науки. Наукові праці. 2005. К. Т. 38. Вип. 25. С. 108-113. URL:lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2005/38-25-15.pdf
25. Гаврилова В. Є. Банкрутство в Росії: Питання історії, теорії та практики: навч. посіб. М.: ТЕИС, 2003. 299 с.

- 26.Гіляровський Л.Т., Вехорева. Аналіз та оцінка фінансової стійкості комерційного підприємства. СПб.: Пітер. 2003. 349 с.
- 27.Градов А. П., Кузин Б. И., Федотов А. В., Слабиков Г. В., Соколицын А. С. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой. А.П. Градов (ред.), Б.И. Кузин (ред.). СПб. : Специальная литература, 1996. 510 с.
- 28.Давидова Г. В., Беликов А. Ю. Методика кількісної оцінки ризику банкрутства. Управління ризиком №3. 1999. С.56-59.
- 29.Даниленко В.А. Застосування моделей діагностики банкрутства для оцінки фінансової стійкості промислових підприємств України. Збірник наукових праць “Науковий вісник Академії муніципального управління”, серія “ЕКОНОМІКА”. Вип. 7. 2009. С.78-85. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09dva_eou.pdf.
- 30.Деркач О.В., Кавтиш О.П. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств. Ефективна економіка. 2013. URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2013>
- 31.Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностик загального фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2010. № 3. URL: www.economy.nauka.com.ua.
- 32.Зайцева О.П. Антикризовий менеджмент у російській фірмі. Аваль (Сибірська фінансова школа). 1998. № 11-12.
- 33.Иониди Л.В. Комплексная оценка финансового состояния предприятия на основе нечетко-множественного подхода / Л.В. Иониди, А.А. Чалова . Институт экономики и права Ивана Кушнира. 2012. URL: www.be5.biz/ekonomika1/r2012/3690.htm
- 34.Ковалев А.П. Диагностика банкрутства. М.: АО «Финстатинформ», 1995. – 234 с.
- 35.Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. М.: Финансы и статистика, 1997. 512с.

36. Ковалевська А.В., Асеев С.І. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. БІЗНЕСІНФОРМ. 2012. № 3. С. 163-169.
37. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. Дніпропетровськ: Видавництво ДАУБП, 2001. 232 с.
38. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. К.: КНЕУ, 2001. 387с.
39. Лігоненко Л., Ковальчук Г. Оцінка платоспроможності підприємства: Методичні підходи. Економіка, фінанси, право. 1998. №9. С. 10-15.
40. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретично-методологічні засади та практичний інструментарій. К.: Київ. Нац. торг.екон. ун-т, 2001. 580 с.
41. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.
42. Матвійчук А. Диагностика банкрутства на підприємствах. Экономика Украины 2007. №4. С. 20-28.
43. Матвійчук А.В. Диагностика банкрутства підприємств. Экономика Украины. 2007. №4. С. 20-28.
44. Матвійчук А.В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу. Вісник НАН України. 2010. № 9. С. 24–46.
45. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затвердженими наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14.
46. Методичні рекомендації, щодо проведення системного економічного аналізу фінансово-господарської діяльності по здійсненню випереджувальних заходів запобігання банкрутству підприємств транспортнодорожнього комплексу: Наказ №92 Міністерства транспорту України від 10.02.2003.

47. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. К.: КНЕУ, 1999 132с.
48. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: КНТУ, 2014. 536 с.
49. Мягких І.М. Оцінка використання ресурсного потенціалу підприємств України в ринкових умовах. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011. № 33. С. 199 – 203.
50. Наказ Міністерства фінансів України 14.07.2016 № 616 про «Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара».
51. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2007. № 9. С. 92-100.
52. Овдій Л.І., Некрасова Я.А. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства за допомогою статистичних моделей. Вісник Хмельницького національного університету №4. 2009. URL:<http://www.nbu.gov.ua/>.
53. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 6. С. 419–426.
54. Остап'юк Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. Вісник ЖДТУ. 2011. № 1(55). С. 127 – 129.
55. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. – URL: <http://www.nbu.gov.ua>
56. Панченко А.І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства. Фінанси України. 2005. №3. С. 133-146.

57. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. Бізнес Інформ. 2014. №7. С. 344–352.
58. Прохорова Ю. В. Анализ современных методов и моделей диагностики кризисных состояний предприятий машиностроения. Бизнес-Информ. № 2. 2008. С. 52–57.
59. Руда Р.В. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та необхідність. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2010. № 1(9). С.61-65. - URL: <http://koris.com.ua/other/16818/index.html>
60. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учеб. пособ. 7-е изд., Мн.: Новое знание, 2002. 704 с.
61. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. К.: Издательский дом «Максимум», 2001. 600 с.
62. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2012. № 2. С. 47–58.
63. Соколова Л.С. Финансовое состояние предприятия: оценка и моделирование механизма управления. Справочник экономиста. Москва, 2010. № 9. URL:http://www.profiz.ru/se/9_10/finansovoe_sostoianie
64. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
65. Терещенко О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Економіка України. 2003. №8. С. 38-43.

66. Терещенко О. О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Економіка України №8. 2003. С. 38-44.
67. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2003. 354 с.
68. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління підприємстві: Монографія. 2ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2006. 268 с.
69. Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз: консп. лекц. для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 223 с.
URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf>.
70. Томпсон-мол. А.А., А. Дж. Стрікленд. Стратегічний менеджмент. Концепції й ситуації для аналізу. 2006. - 500 с.
71. Троць І.В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2011. Вип. 5 (2). С. 221–228.
72. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: навч. видання: англ. К.: Всеуито; Новий друк, 2001. 367 с.
73. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. С.Я. Салига, О.І. Дацій, Н.В.Нестеренко, О.В.Серебряков. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
74. Федорова Г. В. Облік і аналіз банкрутств. М.: Омега-Л. 2008. 323 с.
75. Фінанси підприємств: підручник. Під ред. А.М.Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.
76. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства. URL: <http://ena.lp.edu.ua>
77. Хоменко И. Тестирование моделей прогнозирования вероятности банкротства транснациональных компаний в преддверии мирового финансового кризиса (на примере GENERAL MOTORS. URL: <http://kibit.edu.ua/files/testing-models.pdf>.

78. Чібісова В.І. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств .
Наукові праці Кіровоградського національного технічного
університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22 (2). С. 389–394.
79. Шеремет А.Д., Негашев Е.А. Методика фінансового аналізу. М.:
ИНФРА , 2000. - 208 с.
80. Школьник І. О. Фінансовий аналіз. Київ: Центр учбової літератури,
2016. 368 с. URL:<http://cul.com.ua/preview/fash.pdf>.

ДОДАТОК А

Динаміка складу і структури товарної продукції ПП «МИР»

Показник	2 015р.		2 016р.		2 017р.		2 018р.		2 019р.		Відхилення 2019 р. від 2015 р., +/-	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Зернові і зернобобові - всього	2451,6	33,01	1529,4	10,14	1468,85	10,17	3443,28	24,53	2595,99	18,56	144,39	105,89
з них пшениця озима	1216,1	16,37	709,2	4,70	850,69	5,89	1410,72	10,05	703,55	5,03	-512,55	57,85
ячмінь ярий	469,9	6,33	567	3,76	314,86	2,18	701,85	5,00	555,28	3,97	85,38	118,17
Кукурудза на зерно	765,6	10,31	253,2	1,68	304,75	2,11	1330,71	9,48	1337,16	9,56	571,56	174,65
Соняшник	2960,4	39,86	11394,6	75,55	10634,38	73,63	7596,82	54,12	8639,77	61,77	5679,37	291,84
Продукція рослинництва - всього	5412	72,87	12924	85,69	12103,23	83,80	11040,10	78,65	11235,54	80,33	5823,54	207,60
ВРХ м'ясо	439,3	5,91	248,8	1,65	297,53	2,06	562,88	4,01	281,14	2,01	-158,16	64,00
Вівці м'ясо	57,5	0,77	35,3	0,23	41,88	0,29	25,27	0,18	29,37	0,21	-28,13	51,08
Молоко	1508,2	20,31	1828,2	12,12	1975,80	13,68	2377,87	16,94	2425,35	17,34	917,15	160,81
Продукція тваринництва - всього	2005	27,00	2112,3	14,01	2315,21	16,03	2966,02	21,13	2735,86	19,56	730,86	136,45
Послуги в рослинництві і тваринництві	10,3	0,14	45,3	0,30	24,55	0,17	30,80	0,22	15,60	0,11	5,30	151,46
Продукція сільського господарства	7427,3	100	15081,6	100	14443	100	14037,00	100	13987,00	100	6559,70	188,32

ДОДАТОК Б

Порівняльний аналіз моделей діагностики розрахунку ймовірності банкрутства

Вид моделі	Граничне значення коефіцієнта	Значення коефіцієнта на ПП «МИР» в 2019 році	Ймовірність банкрутства
Коефіцієнт Альтмана	$Z < 1,8$ - ймовірність банкрутства дуже висока, $1,81 < Z < 2,70$ - ймовірність банкрутства висока, $2,71 < Z < 2,99$ - можлива ймовірність банкрутства, $3,00 < Z$ і вище - ймовірність банкрутства дуже низька.	3,9	ймовірність банкрутства дуже низька.
Показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера	$Z < 0$ - підприємству не загрожує банкрутство, $Z > 0$ - у підприємства нестабільний фінансовий стан, $Z > 0,6$ - підприємству загрожує банкрутство.	-0,237	підприємству не загрожує банкрутство,
Коефіцієнт Лиса	$Z > 0,034$ - підприємству не загрожує банкрутство.	0,0308	підприємству загрожує банкрутство.
Коефіцієнт Таффлера	$Z > 0,3$ - підприємство має довгострокові перспективи, $Z < 0,2$ - є ймовірність банкрутства.	0,14	є ймовірність банкрутства.
Коефіцієнт прогнозу ймовірності банкрутства	$Z > 0$ - існує висока ймовірність банкрутства, $Z < 0$ - ймовірність банкрутства невелика.	-2,262	ймовірність банкрутства невелика.
Дискримінантна 5-факторна модель	$Z > 1$ - характеризується як задовільний стан підприємства; $Z < 1$ характеризується як незадовільний.	2,9	характеризується як задовільний
Універсальна дискримінантна функція	$Z > 0$ - підприємство фінансово стійке, $1 < Z < 2$ - порушено фінансову рівновагу, але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління, $0 < Z < 1$ - загрожує банкрутство, $Z < 0$ - підприємство є на половину банкрутом.	-0,0333	підприємство є на половину банкрутом.
Коефіцієнт Бивера	$Z < 0,2$ протягом двох років, то баланс вважається незадовільним.	0,007	баланс вважається незадовільним.
Модель Спрінгейта	$Z < 0,862$ - підприємство є потенційним банкрутом.	0,02	підприємство є потенційним банкрутом.
Модель діагностики банкрутства с.-г. підприємств	$Z = 0$ - ймовірність банкрутства дорівнює 50%, $Z < 0$ - ймовірність банкрутства менше 50% і далі знижується в міру зменшення Z ; $Z > 0$ - ймовірність банкрутства більше 50% і зростає зі зростанням Z	2,09	ймовірність банкрутства більше 50%